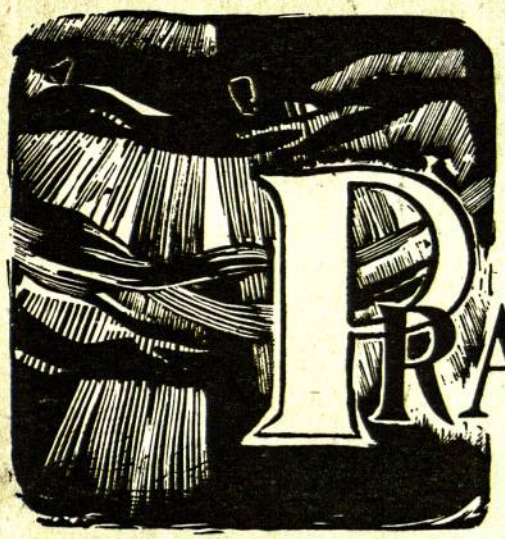

PRAGIEDRULIAI

Nr 3

GRUODIS 1946

PRAGIEDRULIAI

I metai 1946 m. gruodžio 16 d. Nr.3.

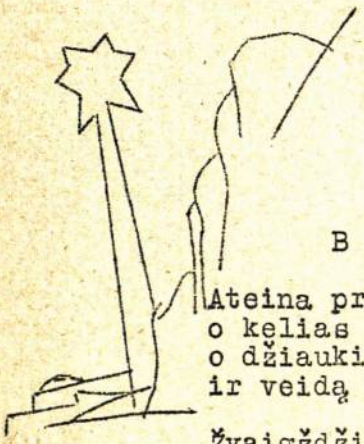

Bernardas B r a z d ž i o n i s

B E T H L E H E M .

Ateina pranašas per Sadukėjos girią,
o kelias ilgas ir gilyn vis eis –
o džiaukis tu, Siono dukterie, užmiršus žemės myrį,
ir veidą puošk, paleidusi kasas, ir stuomenį juodais plaukais.

Žvaigždžių maldoj nuaidi amžių maldos,
ir ima gaust ir ima gaust varpai –
miegokit, erodai, miegokit, skurdžios mirties valandos,
miegokit, minios ir šalti kapai.

Už jūsų miego jūsų dienos budi,
miegos naktis, miegos mirtis, o jos ten vaikščios ir budės,
kaip juodos mintys dūmuos mesaksudi
klajodamos, ieškodamos šventosios Bethlehem žvaigždės.

Praskris į vakarus pilkieji metų paukščiai,
nupjautas šienas vys, gėlė pas vieškelį nuvys,
banda ėdraus pakalnėja, bus nuganytos aukštumos,
į marių dugną pasiners žuvis.

Ir taip prijos prie Miesto du pavargę pakeleiviai,
o vakaras, o vakaras, o kur sustot –
kur josit jūs, kur veda jus anos gatvelės kreivos,
tu, Meilės motina, ir tu, Jaunystės sužadėtini skaistus?

Gyventojai negirdi jūsų eigasčio to stebūklingo,
ir kiemsargiai ir prievaizdos į vidų neįleis tuojau –
gal ciesorius, gal kaifas kur po prasto vyno neužminga,
o artinas jau evangelija, o jau ...

/ Iš knygos "Ženklai ir stebūklai"/.

Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

MIELUS TAUTIEČIUS

Sveikiname Kalėdų šventėmis progą ir linkime kad Naujaisiais 1947 metais išsipildytų visų mūsų didžiausias troškimas — kad galėtume vėl sugrįžti į laisvą ir nepriklausomą savo Tėvynę

„Pragiedrulių"

Redakcinė kolegija ir Leidėjai

V. Krėvė Mickevičius.

KŪČIOS VAKARĄ.

Mėnesiena. Kieme šalta, žverbla ir tylu. Tik tvora kai kada sutraška nuo šalčio, tai šuva kieme suamsi kartą kitą ir vėl nutyla, tai sniegas sugurgžda einančiam po kojų.

Ar šuva suloja, ar tvora suterškina, ar sniegas sugurgžda - kiekvienas garsas toli nuskamba įšalusioj tylumoje.

Rambio pirkioj buvo niauru ir tamsu.

Pas krosnį žibinte rūko skala ir leido mirgančią, unksnėtą šviesą.

Senė Rambienė stovėjo pas krosnį, poteriavo ir traukė kriukaite slizikus, o mažas anūkėlis Vikčiukas čia pat stovėjo, prisilaikydamas viena ranka bobutės andaroko, kitos pirštus sukišęs burnon ir pasistiepęs žiūrėjo, kaip bobutė traukydama iš krosnies metė niekotaitėn karštus slizikus.

- Bobutė, duok man vieną sliziką, tą mažiuką mažiuką... - neiškentęs paprašė anūkas.

- Kad karšti jie,anūkėli: apdegsi rankeles.

Vaikas paleido andaroką ir užėjo iškito bobulės šono, kur stovėjo niekotaitė, ir išsitraukė patikusį jam sliziką, bet tasai buvo tikrai karštas. Vikčiukas, pūsdamas pilna burna ant jo, prispaudė rankove sliziką į pilvą, o kita ranka užraitojo marškinaičių sterblą ir sugriebė jon savo imtinę...

Linksmas, kad gavo sliziką, nubėgo į lovą, kur sėdėjo motutė. Ten pasistojo ant jos kojos plaksno, kurį jam atkišo motutė, kaip ant liepto, užkopo ant lovos, atsigulė pasieny už motutės pečių ir ėmė gardžiai veleti sliziką.

Alena, Vikčiuko motutė, sėdėjo ant lovos ir supė už raikščių lopšį. Lūpos krutėjo, tur būti, ji meldėsi, poteriavo. Akys, įpertos vienon vieton, lyg ji stengėsi toli kur, už šaltos lygumos bekraštės, pamatyti ką, buvo užsiašarojusios. Ji nieko nei matė, nei girdėjo, kas darėsi aplinkui, net kaip pravirko lopšy vaikas.

- Alena, argi tu nematai, kad vaikas nusiklostė?

Alena apklostė vaiką palelėmis ir supė toliau, bet vaikas nesiliovė verkęs.

- Užmik, užmik, vargdienėli mano mažas, užmik, našlaitėli, prisiverksi dar ik valiai, tėvelio netekęs, kol didis užaugsi, - migdė jį raudžiai motutė; paskui ji užsigulė ant lopšio ir davė jam krūties...

Durys prasivėrė; trobon įritavo šalto oro volai, lyg garai ar tiršta migla, pakriko pirkioje ir pranyko. Lyg debesyj ėjo pirkion piemuo, apsirengęs kailiniais ir giliai ant ausų užsimovęs kepurę.

Jis grįžo išpirties, kuri buvo net pačiam sodžiaus gale, toli nuo namų ir kitų ūkio trobesių.

Ačiū už šilimą, - prabylojo įėjęs pirkion.

Jam niekas nieko neatsakė.

Nusirengęs piemuo išsiėmė iš skobnikėlės šukas, iššukavo sau galvą ir priėjęs arčiau į žibintį, ėmė trinti nagu, kas pasitaikė ant šukų...

Nelinksma buvo, gūdu ir niauru Rambio pirkioje. Gedula ir skausmas lakiojo aplinuj, šaipėsi ištamsių kampų, šešėliais mirgėjo ant sienų.

O kieme buvo šalta, žverbla ir tylu; tik tvoros terškino nuo šalčio bei kur-ne-kur kartą kitą sulojo šuva...

Susvyravo durys, ir pirkion įėjo senas Rambys. Jisai atsinešė šieno glėbį ir padėjo jį ant skobnių. Nusirengęs uždegė lempą, kur musių trėkšte nutrėkšta karojo viduje skobnių, ištaisė šieną, kad visur lygu būtų, ir užklojo balta paklode.

Vikčiukas jau sėdėjo kampe ir stebėjosi, ką tai senelis daro.

Kada bobulė atnešė ir pastatė vidury skobnių lėkštę, kurioj gulėjo kelios spalvotos plotkelės, vaikas neiškentė ir paprašė.

- Dieduli, duok man šitą raudoną.

Rambys atlaužė pusę plotkelės ir padavė anūkui, o visas kitas suplėšė į mažus kąsnelius.

Vikčiukas pavartė gautą, apžiūrėjo iš visų šalių, dar pavartė ir atkando kartą ir kitą.

Paskui nubėgo į lovą, kur dar sėdėjo motutė ir supė migdė jo sesytą.

- Motute, motute, prilipo man... skundėsi ir krapštė pirštu burnoje.

Senė Rambienė suneše ir sustatė ant suolo visą dvylika valgymų, kur kiekviena ūkininkė gamino kūčiai. Buvo čia ir silkės svogūnuos, ir žuvys, ir krembliai, ir gruce, ir kisielius, ir slizikai, ir miesimas, ir daug kitų dar valgymų.

Senis Rambys kiekvieno valgymo atidalino, kąsnelį atlaužė, atkabino šaukštą ir krovė visa vienan dubenėlin, kur stovėjo gale skobnių ant suolo. Visus valgymus paragavęs, statė atitinkamon skobnių vieton, kaip nuo seniausių laikų tėvų tėvai darydavo..

Anūkėlis jau vėl rymavo skobnių gale ir atsidėjęs stebėjosi, ką gi senelis daro.

- Dieduli, kam tu viso kabini tan mažiukan dubenėlin?

- Gyvulėliams, anūkėli. Težino ir jie, kad nūnai kūčia,- paaiškino Rambys anūkui, ir širdį jam taip suskaudėjo, kad net susirauke senis, lyg iešmu ji kas nuvėrė. Atsiminė jis, kad gyvulių jau nėra, kad tvartai stovi tušti, ir nėra ko kūčia šerti. Visuose tvartuose vos viena nekemežna karvytė užsiliko, kumelkšė, kurią dvi savaiti atgal pirko už pusiakapio rublių, ir dvi avi - štai ir visas gyvulys.

Atsiminė senis, koksai jį nūnai apėmė skausmas, kai jisai šėrė šiuos savo gyvulėlius. Suplakė ėdžios glėbelį ir be rezginių nunešė tvartan, kad pametus karvei ir avims. Paskui pravėrė senis vieno tvarto duris - tuščia; o,būdavo, čia stovėdavo keturios karvės; dabar tik branktai ant saitų pakampėse kėpšo, o karves karas suėdė. Nuėjo kitan tvartan - ir ten tuščia. Štai čia kampe stovėjo "Šarkė", marčios pasoginė; ana ją dar telyčaitę atsivarė. Sena jau buvo karvė, bet labai pieninga, ir parduoti jos gailėjo...

O ten, kitame kampe, stovėjo "Gražagalvė". Čia buvo atitvertoje vietoj teliai. Ir ten dabar tuščia, o vasarą juk darže bėginėjo trejetas teliukų, dabar nė vieno nebeliko - ir juos karas suėdė.

Paskui nunešė šieno glėbelį arklidėn ir vos neapalpo senis, taip jam skausmas širdį sugėlė. Tokio gyvulio, kaip pamena, jo arklidėje niekumet nebuvo. Bet dabar geresnio negausi niekur, ačiū Dievui, kad nors toksai yra.

O pernai šioje Kūčios dienoje čia stovėjo dvejetas arklių ir kumelys, kur dabar po žiemos būtų buvęs ketvirton. Geras buvo kumelys, kito tokio niekur aplinkui nebuvo. Davinėjo jam arklapirkiai net pustrečio šimto... Gal būtų ir pardavęs, bet sūnus nedavė. Bijojo paskui, kad neišvogtų jo, ir naktin rakino dvejais geležiniais pančiais. Ir kodėl jam buvo nebūti geram,

kad Jonukas, kur tik galėdamas, vogė avižas ir šėrė jį. Ne kartą užtat tekdavo jam nuo tėvo.

Ir atsiminė senis, kaip barė ir net mušti ketino Jonuką, atsiminė ir pagailo jam, kad barniu kankino dažnai sūnų. Kas gi manė, kas gi žinojo, kad jo toksai vargas laukia, tokia baisi dalia...

Pernai Kūčios dieną šėrė gyvulius pats ketvirtas, ir vyrų buvo pilna pirkia: du sūnu ir bernas samdininkas, visi kaip ąžuolai.

O kur jie dabar, vargdienėliai!...

Ir taip pagailo jam sūnų ir savęs, kad vienų vienas senystos gadynėj liko, kaip pirštas, kad vos nepravirko senis. Sukandęs dantis murmėjo:

– Ne man vienam, ne man vienam... Kitiems dar aršiau... Dievas taip norėjo...

Nors lūpos kuštėjo šiuos raminimo žodžius, bet širdis jų neklausė, ir senis jautė, kaip sunkiaus ji plakė, lyg maža jai buvo oro. Krūtinėje lyg katės draskėsi, ir ašaros veržėsi iš akių. Rijo ašaras ir stengėsi, kad nepravirktų, kaip moteriškas, o juo labiau stengėsi, juo labiau širdį skaudėjo. Net dantis sugriežė senis...

– Ot gi neverksiu – ir gana!...

Ir neverkė...

Gamino Rambys kūčią šeimynai ir gyvuliams, o šios nelinksmos godonės plaukė, kaip bangos upėj, vienos kitas sekdamos, vienos kitas vydamos, ir graudūs jausmai ėdė jo širdį... Lovoj pas lopšį sėdėjo apsiašarojusi marti ir supė vaiką, o kampe pas lentyną senoji Rambienė merkė miešiman slizikus, poteriavo ir dažnai šluostė rankove savo akis... Senis piktai žvairėsi į jas, nes jisai nekentė ašarų, o dar labiau, kad tos ašaros ir jį verkti varu varė. Dirstelėjo senis į verkiančią marčią, į savo senę ir lyg votį sau sužeidė...

– Na, eikit gi... – prabylojo Rambys, pabaigęs savo darbą; patsai atsisėdo ant suolo gale skobnių, kur sėdėjo jau daugel daugel metų. Tą vietą jis užėmė tėvui mirus. Manė, kad užims ją sūnus, tik jam mirus.

Atsisėdęs senis paėmė plotkelės kąsnelį ir persižegnojo...

– Telaidžia Dievas sulaukti geroje sveikatoj linksmesnės kūčios, – prabilo jisai ir atkando plotkelės.

Piemuo ir Vikčiukas sėdėjo už skobnių ant suolo, moterys susėdo ant uslano. Skobnės buvo didelės, ilgos, pagamintos didžiai šeimynai, ir gūdu buvo vos keliems už jų sėdint.

Visi valgė plotkeles tylėdami. Tik skala pas krosnį traiškė, ir šešėliai mirgėjo ant sienų.

– Kur mūsų vaikeliai dabar? Kas jiem, Dievuliau, kūčią pagamino? – neiškentus raudžiai prakalbėjo Rambienė. – Gal jų nė gyvų nėra, gal jų tik vėjas kaulelius pusto!

Ir ašaros nukrito iš senės akių, kaip rasa, nukrito per senus, užrūkusius, garankščiuotus veidus net šaukštan.

– Ar gal, Dievuliau, sužeisti šaukia ir pagalbos neprisišaukia...

Alena, kaip buvo atkandus silkės kąsnį, taip ir paspringo juo. Metė šaukštą ir, uždengus delnais akis, nubėgo į lovą. Ten įkimšo pagalvin veidą, sutriūbavo, užsikvatojo, drebėdama visu kūnu.

Neiškentė dabar ir Rambienė, paleido balsą ant visos pirkios, numirėliškai pritardama, raudodama.

Vikčiukas, pamatęs, kad motutė verkia, ir bobulė verkia, susirangė kampe ir giliai uždainavo, trindamas kumščiukais ašarotas akis, o lopšy jam pritarė maža sesutė.

Tik vienas piemuo, padėjęs šaukštą, dairėsi į visas šalis ir svyravo, ar ir jam verkti, ar ne.

– Ar nesiliausite staugusios! – šūkterėjo Rambys ir pavarė šaukštą vidurin skobnių.

6.

Stasys S a n t v a r a s.

N U T O L U S I P A K R A N T Ė .

Nutolusi pakrantė - Lietuva,
Žvelgiu į šiaurę - ten širdis jos plaka,
Tenai ir nuovargy jinai tebėr gyva - -
Tik atpažint sunku tą panemunių taką,
Kuriuo daug amžių ėjo ji laisva...

Padangę, tartum suodim apdengė skėriai,
Aptaškė dulkėm ir krauju jos veidą - -
Lietuvi, ką gi tu nedoro padarei?
Kodėl ir vėl į erdvę keldina tą graudžią gaidą
Tavų arimų vyturiai? ...

Nutolusi pakrantė migloje.
Tik Nemunu atplaukiančią girdžiu jos raudą - -
Ir noriu verkti aš drauge su ja,
Ir širdį skauda, skauda ...

Gyveno ten ir mirė ten tėvų tėvai,
Buvai tu visad mūsų - Lietuva tėvynė!
Už ką dabar tau kalami narvai?
Už ką ant kaklo kalinio grandinė?
Už ką tie kankinio randai? ...

Praėjo amžių tūkstančiai tenai -
Didžių, garsių, šlovingų - -
Žmogau, gal tu dar nežinai,
Kad nuo audrų sukilusių siaubingų,
Tave apgynė aisčiai, tartum, milžinai?

Nutolusi pakrantė - Lietuva.
Žvelgiu į šiaurę - ten širdis jos plaka,
Tenai ir sielvarte jinai tebėr gyva ...
Nespės, nespės pakirsti paskutinę sodų šaką -
Ir paukštė grįžtančio pavasario ten vėl giedos laisva!

- Užkąsti neduodate kūčios!.. Ir be jūsų staugimo sunku, - pridūrė tyliau.

Jaučia senis, kad gerklėje, lyg koksai kamuolys, kopa vis aukščiau, tojoja, dusina... Vienas akimirksnis - ir pravirks senis, kaip net moterys neverkia. Stvėrė Rambys kepurę, kailinius, lyg didžiai įpykęs, trinktelėjo durimis ir nuėjo priemenėn. Ten pasirėmė į ušeką, prikniubo ir užtrūkbavo taip, kad net seną krūtinę susopėjo.

Pajuto sena Rambienė savo vyro skausmą, suprato, kad širdies skaudą išvijo ją iš pirkios, ir išėjus, viena ranka apkabino jo kaklą, o kita glostė jam galvą, tarytum ramino savo mažą anūkėlį...

- Tai, Mariute, dasigyvenome! Auginome vaikelius ir senystoje likome du vienu, kaip pirštu ....

7.

Juozas L i n g i s.

K A L É D Ų K I L M Ė .

Kalėdos, kurias mes dabar švenčiame Išganytojo gimimui paminėti, savo kilme siekia tolimų laikų. Jos turėjo pereiti gana audringą kelią, kol nusistovėjo į tas, kurias mes ramiais laikais maloniai taikoj ir ramybėj švenčiame gruodžio 25 d.

Apie Kristaus gimimo dieną tiksliai nepasakyta nei evangelijose, nei krikščioniškoje tradicijoje. Bet norint reikiamai pagerbti Kristaus žmogiškąjį asmenį, buvo pradėta apskaičiuoti, kada Jis galėjo gimti. Buvo pradėta žaisti skaitlinėmis ir prieita prie įvairių datų. Pirmieji rytų bažnyčios tėvai, kaip, pvz., Klemensas Aleksandrietis, gana skeptiškai žiūrėjo į šiuos apskaičiavimus ir laikė juos neleistino per daug didelio žinojimo išdava. Gimimo dienos šventimas senovėje, kaip ir dabar, buvo labai paplitęs. Romos imperatoriaus gimimo diena buvo didelė oficiali tautos šventė. Bet senovėje buvo švenčiama ne tik gyvųjų, bet ir mirusiųjų gimimo diena. Todėl nieko stebėtino, kad pirmųjų amžių krikščioniškoji bažnyčia gana griežtai pasisakė prieštokį pagonišką paprotį. Rytų bažnyčios tėvas Origines trečiojo amžiaus vidury pasmerkė gimimo dienos šventimą, pabrėždamas, kad šventajame rašte niekur neminima, kad gimimo diena būtų buvus švenčiama gyvam žmogui pagerbti, išskyrus bedievius, kaip faraoną ir Neroną.

Iki ketvirtojo šimtmečio pradžios Kristaus gimimo diena dar nebuvo švenčiama katalikų bažnyčioje. Tačiau rytų bažnyčioje jau anksčiau sutinkame šventę, senesnę uždabartines krikščioniškąsias Kalėdas, skirtą Kristaus gimimui paminėti – tai Epifanija, Kristaus apsireiškimo šventė, kuri, nors ir labai nublukusioje formoje, bažnytiniame kalendoriuje tebestovi kaip Trijų Karalių diena. Tą dieną rytuose buvo švenčiama ir Kristaus gimimas, ir Kristaus krikštas Jordano upėje, ir trijų išminčių apsilankymas pagarbinti Kūdikėlį Jėzų, ir, pagaliau, vestuvės Galilejos Kanoje. Toji šventė, švenčiama sausio 6 d., atsirado Egipte ir išten paplito po visus rytus. Epifanija, taigi dabartiniai mūsiškiai Trys Karaliai, rytuose buvo švenčiama kaipo didžioji krikšto diena, kada visi atsivertėliai būdavo krikštijami. Tą dieną buvo šventinamas namo nešamas krikšto vanduo, juo būdavo pašlakstomos namų sienos ir pan. Iš tos daugybės tos dienos prisiminimų vakarų bažnyčioje teužsiliko tik trijų išminčių pagerbimas, o rytų – vandens šventinimas, kas vakarų bažnyčioje buvo perkelta į didįjį šeštadienį, kada ir atsivertėliai buvo krikštijami.

Vakarų bažnyčios centre, Romoje, jau ketvirto šimtmečio pradžioje atsirado kita, vien tik Kristaus gimimui pašvęsta šventė, t.y., dabartinės mūsų Kalėdos gruodžio 25 d., kurių šventimas bažnyčiai palaikant greit paplito po visą pasaulį. Tos šventės šaknys glūdi pačioje krikščionybėje, bet impulsai gauti iš stabmeldystės laikų. Įvesdama Kalėdų šventes, krikščionybė turėjo pakeisti savo nusistatymą ir leisti žmonėms švęsti gyvųjų gimimo dieną. Pats nusistatymas, savyje nieko pikta neturįs ir iš krikščioniškojo požvilgio žiūrint, turėjo būti pakeistas atsižvelgiant į to laikotarpio foną: reikia juk atsiminti, kad 312 m. prie Pons Mulvius, netoli Romos, kryžiaus ženkle nugalėjo savo priešą Maksenciją, šiuo atverdamas krikščionybei iš tiesai duris. Žmonės minimis perėjo į krikščionybę, o bažnyčia, priimdama juos į savo padangtes, turėjo prisitaikyti ir prie jų senų papročių juos paliekant, bet apvelkant krikščionybės rūbu ir pritaikant krikščioniškai kasdienybei. Taip įvyko ir su gimimo dienos šventimu. Todėl kelias pasidarė atviras ir krikščionybės Kūrėjo gimimo dienai paminėti, kuri savo žvilgėsiu, turiniu ir iškilmėmis turėjo viršyti žemės imperatorių ir privačių žmonių gimimo dienas.

Kodėl gi Kristaus gimimo diena švenčiama gruodžio 25 d.? Nei evan - gelijose, nei krikščioniškoje tradicijoje apie tai tiksliai nesakoma. Viskas vyko apskaičiavimu, išeinant išpasaulio sutvėrimo pasakojimų. Pavasarinis dienos su naktimi susilyginimas laikomas saulės kelio išeinamuoju punktu, todėl ir Avino žvaigždynas eina pirmuoju zodiako ženkle - taigi pasaulis buvo sutvertas tą dieną su naktimi susilyginimo dieną, kuri buvo nepaprasta kosminė diena. Pagal apskaičiavimus ir Kristaus kančios ir Jo prasidėjimo diena turėjo būti tą pavasario dienos su naktimi susilyginimo dieną, kas tuometiniame kalendoriuje įspuolė kovo 25 d., Šv.Marijos Apreiškimo dieną. Išganytojaus kūniškasis užgimimas turėjo įvykti po devynių mėnesių, taigi gruodžio 25 d. Šv.Marijos apreiškimas pagal evangeliją įvyko, kada Elzbieta buvo šeštame mėnesyje. Prieš šešis mėnesius Zakarijui buvo angelo pranešta, kad jo žmona pagimdys jam sūnų. Zakarijas buvo vyriausias kunigas, o vyriausias kunigas į visų švenčiausiąją vietą šventykloje tegalėjo įeiti tik vieną kartą metuose - per taip vadinamąją susitaikymo dieną, t.y. rugsėjo 25 d. Taigi prie šešių mėnesių / nuo apreiškimo Marijai/ pridėjus devynis, gaunasi gruodžio 25 d. Kada ir kuris iš tų abiejų apskaičiavimų - sausio 6 d. rytų bažnyčioje, ar taip greit visur paplitęs gruodžio 25 d. vakarų bažnyčioje - buvo pirmesnis, žinių nėra, bet jau ketvirto šimtmečio pradžioje gruodžio 25 d. buvo Romoje pripažinta kaip oficiali Kristaus gimimo diena.

Kad anksčiau sutinkamoji Kristaus gimimo diena sausio 6 d. buvo perkelta į gruodžio 25 d., priežasčių reikia ieškoti tose pirmose krikščionybės dienose, kada ji dar tebekovojo su stabmeldyste. Gruodžio 25 d. Romoje tada švenčiama imperatoriaus Aureliano /270-275 m./ iš Syrijos atvežtoji saulės dievo garbinimo šventė. Tą saulės dievo religiją imperatorius padarė lygiateise su senąja romėnų religija. Tam nenugalimam saulės dievui - Sol Invictus - jis pastatė puikų šventnamį ir paskyrė jame dvasininkus. Gruodžio 25 d. skaitoma saulės užgimimo diena, nes tą dieną kaip tik išpuola žieminis dienos su naktimi susilyginimas, todėl tą dieną buvo švenčiama ir to"nenugalimojo" saulės dievo gimimo diena - natalis Invicti. Šventė buvo švenčiama su didelėmis iškilmėmis, iliuminacijomis, cirko žaidimais ir pan. Į tas iškilmes ir linksmybes buvo įsileidžiami ir krikščionys. Bažnyčios mokytojai, matydami, kad tos pagoniškos iškilmės traukia krikščionis, nusprendė Kristaus gimimo šventę perkelti į jos tikrąją dieną gruodžio 25 d.

Visos iškilmės ir visas jų turinys buvo sukrikščionintas. Viename pamoksle išto laikotarpio, kurio autorius pats matė tiek krikščioniškąsias, tiek pagoniškąsias iškilmes, sako: " Tą dieną vadina "nenugalimojo" /Invicti/ diena. Bet kas gi gali būti tuo nenugalimuoju, jeigu ne mūsų Viešpats, sutrempęs mirties karalystą? Kai sakoma, kad tai saulės gimimo diena, tai kas gi kitas, jei ne Jis yra teisingumo saulė, apie kurį pranašas Malakijas sako: jums, kurie bijote mano vardo, užtekės teisingumo saulė, nešdama palaimą po savo sparnais".

Kalėdų šventė buvo įvesta tuoj po 354 m. Imperatorius Konstantinas /miręs 361 m./ leido ją švęsti savo rūmuose ir kitur. Pagal seną bažnytinį paprotį Kalėdų iškilmės buvo švenčiamos kurioje nors iš didžiųjų Romos bažnyčių. Ketvirtoji Romos patriarkalinė bažnyčia, S.Maria Maggiore, anksty-vais viduramžiais buvo vadinama Marijos su prakarte /S.Maria ad praesepe/. Joje buvo koplyčia su prakartėle /betliejumi/, kur popiežius, pagal seną paprotį, laikydavo Bernelio mišias Kalėdų naktį. Prakartėlė vaizduodavo Betliejaus olą, kurią maldingi piligrimai buvo pradėję lankyti. Po to jau visur vakarų bažnyčioje sutinkame betliejų, kurs per Kalėdas sudaro centrinį tašką visoje bažnyčioje.

9.

Ó.B.L.

V I L T I S .

Kas pametė iš jūsų Viltį? - Ašradau ją
Plėšikų išjuoktą, sausrų sukepintą, lietų nulytą,
Nes Senojo Testamento balsu ji skelbė Naują
Ir šaukė: mirs prie kryžiaus, bet ir kelsis trečią rytą!
Kas pametė iš jūsų Viltį? - Aš radau ją
Lyg mažą žarijėlę blaškomą audros verpetuos.
Ir tu, kuris į savomateitį keliauji,
Kuom pasišviesi kelią Naujuos Metuos?
Kas pametė iš jūsų Viltį? - Ašradau ją
Žvaigždynų vidury - ji marių kelią lemia.
Naujuoju posūkiu audros bangom laivelis šauja,
Ir lyg strėlė jis ryt pasieks sapnuotą žemę!

Į rytus Kalėdų šventė pradėjo žengti po 378 m., kada Teodozijus nugalėjo atskalūną arioną Valeziją. Po tos pergalės buvo į Konstantinopolį pasiųstas didysis pamokslininkas Gregorijus iš Nasianz surinkti ten išblaškytų ortodoksų. 382 m. jau minima Kalėdas švenčiant Ikoniume, Mažojoje Azijoje. Syrijos sostinėje ir vienamę iš ketūrių patriarkų centrų, Antiochijoje, Kalėdos pirmą kartą buvo švenčiamos 386 m. Pirmąjį iškilmių pamokslą pasakė didysis graikų bažnyčios pamokslininkas Jonas Chrysostomas. Ir tik penktojo šimtmečio pradžioje Kalėdų šventė įsigali Egipte, o vėliau jau ir Kristaus gimtinėje, Palestinoje. Dar liki pat arabams užkariaujant /apie 640 m./ visa Jeruzalė su vyskupu priešaky sausio 5 d. eidavo iš Jeruzalės į Betliejų iškląusyti iškilmingų vidurnakčio mišių toje bažnyčioje, kurią imperatoriaus Konstantino motina šv. Elena liepė pastatyti virš olos, kurioje pagal tradiciją gulėjęs užgimęs Kūdikėlis Jėzus.

Ir taip Kalėdos grodžio 25 d.paplito ir užvaldė visą krikščioniškąjį pasaulį, išstumdamos pirma švenčiamą Epifaniją /Trijų Karalių/. Bet vis dėlto ir čia yra viena išimtis: pasaulyje vis tik tebėra dar viena krikščioniška bažnyčia, švenčianti Kalėdas pagal seną paprotį / per dabartinius Tris Karalius/, tai armėnų.

Kalėdos gruodžio 25 d. pirmaisiais krikščionybės laikais nebuvo kokia nors bendra tautos šventė. Tokia iškilminga bendra šventė ji galėjo pasidaryti tik tada, kai apie ją susibūrė tam tikri liaudies papročiai bei įpročiai. Krikščioniškos Kalėdos išpuolė kaip tik tarp dviejų populiariausių romėnų švenčių - saturnalijų gruodžio 17 d. ir Naujųjų Metų / vėliau vadinamų Kalendae/ sausio 1 d. Saturnalijos buvo žemdirbių šventė žemdirbystės dievui Saturnui / tos pačios šaknies yra ir lietuviškieji žodžiai "sėti" kilmės/ pagarbinti. Kalendae / nuo šio žodžio paeina ir mūsų Kalėdos, kalėdoti ir pan./ senajame romėnų kalendoriuje reiškė kiekvieno mėnesio pirmąją dieną. Naujieji Metai, t.y. diena, kada valdininkai keisdavosi ir užimdavo naujas vietas, išpradžių buvo švenčiami kovo 1 d., bet dėl praktinių sumetimų jau 153 m. prieš Kristų buvo perkelti į sausio 1 d. Tos abi šventės buvo švenčiamos labai iškilmingai, su šventės pobūdžiui atitinkamais papročiais ir dovanų siuntinėjimu vienas kitam, ypač per kalendas, kada valdininkai siųsdavo dovanas imperatoriui, o imperatorius valdininkams. Mūsų dabartinės kalėdinės dovanos yra anų laikų reminiscencija. Krikščionybei nugalėjus stabmeldystę ir Kalėdoms išsivyščius į didelę visuomeninę krikščionišką šventę, anos abi stabmeldiškos šventės išnyko, bet jų iškilmių papročiai pakeista forma perėjo į dabartinius krikščioniškųjų Kalėdų papročius.

10.

GIRKANTAS.

DIDŽIAJAM KRYŽKELY.

Jau trečiąsias Kalėdas sulaukiame gyvendami pabėgėlių gyvenimą. Jau daugiau kaip dveji metai esame atskirti nuo savo krašto, nuo ten pasilikusių artimųjų, nuo visa, kas mums buvo brangu ir miela. Sunkios tremties sąlygos pakerta dieną iš dienos mūsų jėgas, o vis apsiniaukusi politinė padangė pradeda pasikasti po mūsų pagrindinėmis viltimis. Nejaugi taip viskas ir pasiliks? - nevienas statomes šiandie nejaukų klausimą. Skaičius optimistų, pranašavusių greitas permainas, atrodo, nuolat mažėja. Išlikę optimistai pradedami lyginti su rusų pabėgėliais po pirmojo pasaulinio karo. Jie irgi, girdi, laukę galėsią greit sugrįžti. Bet taip ir nesulaukę. Tai ar ne tas pats iseis dabar ir su mumis? Juk štai iš New Yorko pareina žinios, kad "didieji" suradę bendrą kalbą, kad daugelis stambiųjų ginčų išspręsta, kad baigiamos tvarkyti taikos sutartys su Vokietijos satelitais ir jau einama prie pacios Vokietijos... Iš prityrimo yra žinoma, kad didieji visada susitaria sąskaiton mažųjų. Tai ar nereiškia ir šis susitarimas mūsų reikalo pablogėjimą? Juk štai spaudoje pasirodė žinios apie amerikiečių ir anglų planus apgyvendinti pabaltiečius Aliaskoje. Ten esąs didelis ir turtingas kraštas, tik labai menkai apgyventas. Mat sunkios klimato sąlygos. Bet jeigu ten būtų nugabenti pabaltiečiai, galėtų ateity susidaryti 49-ji USA respublika. Tas planas sukėlė ir švedų spaudos susidomėjimą. Tą proga "Dagens Nyheter" įsidėjo net nuotraukų iš Aliaskos. Gal būt, kad švedai būtų vieni ištų, kuriems būtų pasiūlyta pabaltiečius į Aliaską pavežyti, jeigu tas planas būtų priimtas. Tačiau patiems pabaltiečiams kalbos apie Aliaską sudaro sunkų įspūdį. Sunkų ne dėl to, kad jie bijotų Sibiro ar samojedų kaimynystės, bet dėl to, kad tokios kalbos nustumia tolimesnei ateičiai jų pagrindinius troškimus. Tokios kalbos prisideda prie neigiamų mūsų reikale simptomų.

Dėl to viso kai kas nepajėgia apsiginti nuo prislėgtos nuotaikos. O tai yra daugiau negu apgailėtina, nes tikro pagrindo tokiai nuotaikai nėra. Ji mums kyla daugiausiai dėl to, kad mes įvykius vertiname žiūrėdami į juos nekantriomis akimis. Kai istorijos ratas sukasi ne mums norimu greičiu, mes išpučiam reikšmę tokių faktų, kurie nėra mūsų reikalui palankūs. Tuo tarpu nepamirškime pagrindinio dalyko, kad mūsų reikalas nėra jokis atskirai iškeltas dalykas, o kad jis įsipina į ištisą audinį kitų panašių klausimų, kurie šiandie sudaro bendrą tarptautinės politikos foną. Tame fone sprendžiamąjį vaidmenį turi didžiųjų valstybių interesai. Nuo tų interesų susikryžiavimo, nuo jų kovos pasekmių pareis ir mūsų krašto likimas. O tai yra tokia sunki mašina, kad mes vargiai galime jos sukimąsi paveikti. Bet mes joje turime tam tikrą vietą ir tą vietą turime žinoti.

Atgijus po antrojo pasaulinio karo senajam carų Rusijos imperializmui, atgijo drauge ir pavojai, kuriuos tas imperializmas sukelia britų interesams Artimuosiuose Rytuose ir Amerikai - Tolimuosiuose Rytuose. Šitie pavojai negali būti užlyginti [illegible] gražiais žodžiais, kurių nei Stalinas nei Molotovas nesigaili. Jiems pašalinti reikia pagrindinio dabartinės sovietų politikos dvasios pakeitimo. Bet reikalauti tokio pakeitimo reiškia tą patį, ką reikalauti iš bolševiko, kad jis pats savęs išsižadėtų. Jeigu to negalima buvo pasiekti anksčiau, tai dar mažiau yra vilties dabar, kai bolševikai užėmė vienuoliką Europos valstybių su 145 mi-

lijonais gyventojų. Priešingai, viskas rodo, kad bolševikinis imperializmas ruošiasi tolimesnei pasaulinės revoliucijos ofenzyvai. Bet bolševikai nėra akli politikai. Jie skaitosi su sunkumais, kurie juos laukia ant britų ir amerikiečių kelių. Dėl to jie siekia išlošti laiko "paskutinei lemiamai kovai", iškeldami tokius klausimus, kaip nusiginklavimo, darydami laikui bėgant įvairius nusileidimus/svetimų valstybių teritorijose/ ir mėgindami kitais būdais "nuraminti" anglosaksus.

Šitoje, pagrindinėje,klausimo padėtyje, niekas nėra pasikeitę. Priešingumai, kurie skiria Vakarų Demokratijas nuo bolševikinės diktatūros, per ištisą eilę buvusių konferencijų tik labiau išryškėjo, bet ne išsilygino. Sovietų manievras su pasiūlymu nusiginkluoti privedė net prie visai nelauktų rezultatų: kai konferencija tą pasiūlymą priėmė ir buvo iškeltas klausimas dėl nusiginklavimo griežtos kontrolės, tai paaiškėjo, kad sovietai galvojo tik apie Europos nuginklavimą, bet patys namie visai nekeįina nusiginkluoti. Atrodo, panašiai išeis ir su kitais sovietų"gestais", įrodančiais jų"taikingus"norus. Tais gestais pasiekiama tik skambios reklamos, bet iš esmės niekas nepasikeičia.

Tačiau Jungtinės Amerikos Valstybės ir Bidžioji Britanija, atrodo, jau išmoko suprasti savo derybų partnerį. Tolesnis politinis žaidimas darosi dėl to vis labiau įtemptas ir tuo pačiu labiau įdomus. Kai kur tame žaidime jau ryškėja aiški demokratijos persvara, kaip kad tai rodo įvykiai Irane /Persijoj/.

Prieš kokį pusmetį čia sovietų įtaka buvo laimėjusi beveik Azerbeidžano provincijos atsiskyrimą nuo Irano. Bet vėliau, paėmus britams ir amerikiečiams griežtesnę liniją, Teheranas ryžosi patikrinti laisvą balsavimą toje provincijoje ir pasiuntė ten savo kariuomenę. Tai sukėlė Maskvoje ištisą audrą. Sovietų pasiuntinys Teherane įspėjo Irano vyriausybę, kad įvykiai gali turėti rimtų pasekmių, o Azerbeidžano komunistai atvirai grąsino pilietiniu karu. Bet kai kariuomenė, nepaisant to viso bolševikų triukšmo, buvo įvesta, tai patys Azerbeidžano komunistai jos įžengimą sveikino per Tebriso radio. Vadinasi, Maskva nesiryžo eiti į atvirą konfliktą, ginklu paremdama Azerbeidžano komunistus,ir šie turėjo kapituliuoti.

Prie panašios būklės einama ir Kinijos pilietiniame kare. Iš komunistų pusės šie nepasisekimai aiškinami " dolerinio imperializmo užmačiomis". Tikrumoje, tai pačių komunistų silpnybės ženklas. Jie turi šalininkų tik ten, kur jų žmonės dar nėra matę. Bet kur jie pasirodo, ten tuoj atsiranda noras jais nusikratyti. Dėl to visuose užimtuose kraštuose faktiškai eina karas su gyventojais. Kaip ilgai tokia padėtis gali užtrukti?

Pasaulis šiandie yra ištroškęs taikos. Bet taika gali remtis tik teise ir teisingumu. Nei vieno nei kito neduoda sovietų įvedama sistema. Dėl to ir Amerikoje šiandie 67% gyventojų yra įsitikinę, kad anksčiau ar vėliau turės įvykti sprogimas, jeigu sovietų sistema pasiliks ilgiau tokia, kokia ji yra. Teisė ir teisingumas tiek valstybių viduje, tiek tarptautiniuose santykiuose turi pagaliau laimėti. O tas laimėjimas atneš ir mūsų tautinių troškimų įvykdymą.

Pasaulis tebėra didžiajam kryžkely, bet būkime tikri, kad žmonija ras iš jo teisingą kelią. Tas tikėjimas teskaidrina ir šių metų mūsų kalėdinę nuotaiką.

12.

Selma L A G E R L Ö F.

B É G I M A S Į E G I P T Ą .

Prieš daugelį daugelį metų, toli toli rytų žemės dykumose, augo neišpasakytai didelė ir aukšta palmė. Visi per dykumą keliavusieji sustodavo ir žiūrėdavo į ją, nes ji buvo didesnė už visas kitas palmes. Apie ją sakydavo, kad ji išaugs aukštesnė už obeliskus piramides.

Ir štai vieną dieną toji didžioji palmė, beaugdama vienišumoje ir besižvalgydama aplink, pamatė kažką, nuo ko jos didžiulė lapų viršūnė ant liekno liemens iš nustebimo pradėjo siūbuoti. Toli dykumos pakraščiu ėjo du vieniši žmonės. Jie buvo dar tokiame atstume, kai didžiuliai kupranugariai atrodo kaip skruzdėlės, bet tai buvo tikrai du žmonės. Du visai svetimi dykumoje, nes palmė pažino visus dykumos žmones, vyras ir moteris, kurie neturėjo nei vadovo, nei kokio gyvulio, kuris jų daiktus neštų, nei palapinės, nei pagaliau šikšnininio maišo su vandeniu.

– Iš tikrųjų, – tarė pati sau palmė, – abu jie ateina čia numirti.

Palmė greitu žvilgsniu apsidairė aplink.

– Mane tikrai stebina, – tarė ji, – kad dar nesimato žvėrių tokiam grobiui sumedžioti. Aš nematau nė vieno judant. Taip pat nei vieno ir iš dykumos plėšikų aš nematau. Bet jie atvyks.

– Jų laukia septyneriopa mirtis, – galvojo palmė. Liūtai juos prarys, gyvatės sugels juos, troškulys išdžiovins juos, plėšikai užpuls juos, saulės kaitra sudegins juos, baimė pražudys juos, smėlio pūgos palaidos juos.

Ji mėgino nuvyti šias mintis ir galvoti apie ką kitą, nes tų žmonių likimas darė ją liūdną.

Visuose tuose dykumos toliuose, kurie klojosi po palmės kojomis, nebuvo nieko, ko ji per tūkstantį metų nebūtų žinojusi ar mačiusi, bet niekas ligi šiol nebuvo jos dėmesio pagavęs. Ji vėl pradėjo galvoti apie tuos du žmones.

– Kad tave sausra ir audros paimtų! – tarė palmė šaukdamosi gyvenimo didžiųjų priešų, – ką toji moteriškė nešasi ten ant rankų? Atrodo, kad tie apdujėliai pasiėmė kartu ir mažą kūdikį.

Palmė būdama toliaregė, kaip kad paprastai seni būna, tikrai teisingai matė. Moteriškė ant rankų nešėsi kūdikį, kuris, pasidėjęs savo galvutę ant jos peties, miegojo.

– O kūdikis dar ir pusnuogis, – tarė palmė. – Aš matau, kad motina užmetusi ant jo tik savo sulenktą prijuostę. Ji beskubėdama, matyti, bus jį tiesiai išlovelės ištraukus ir jį pasigavus skubiai išbėgus. Dabar aš suprantu: tie žmonės p a b ė g ė l i a i.

– Bet jie vistiek pakvaišėliai, – tęsė palmė. – Jeigu angelas jų nesaugo, geriau būtų jie leidęsi priešui pasielgti su jais kaip nori, negu kad leistųsi į šią dykumą.

Aš įsivaizduoju, kaip viskas įvyko. Vyras dirbo savo darbą, kūdikis miegojo lopšelyje, moteriškė gi buvo beeinanti vandens parsinešti. Vos tik peržengusi slenkstį ji pamatė priešus atplūstant. Ji tuoj šoko atgal, pagriebė kūdikį, pašaukė vyrą bėgti paskui, ir abu išskubėjo. Paskui bėgo jie kelias dienas, tikriausia, nei valandėlės nepailsėdami. Taip viskas vyko, bet aš vis dėlto tebesakau, jeigu angelas jų nesaugo, tai...

Jie taip nusigandę, kad nejaučia nei nuovargio, nei kitų kančių; aš matau, kaip troškulys atsispindi jų akyse. Aš juk pažįstu ištroškusio žmogaus veidą.

Ir taip palmei begalvojant apie troškulį, baisus šiurpas perėjo per jos ilgą liemenį, ir jos lapų vainiko milijonai mažų lapelių susisuko, lyg juos būtų kas ant ugnies palaikęs.

– Jeigu aš būčiau žmogus, – sakė ji, – niekada nedrįsčiau leistis į dykumą. Narsus yra tas, kuris,neturėdamas į neišsekančias vandens gyslas suleistų šaknų, čia atvyksta. Čia gali būti pavojinga ir palmėms, net ir tokiai kaip aš. Jeigu aš galėčiau jiems patarti, ašpaprašyčiau jų grįžti atgal. Jų priešai niekada nebus tokie žiaurūs jiems, kaip ši dykuma. Gal būt jie mano, kad dykumoje lengva gyventi. Bet aš žinau, kad net ir man kartais sunku būdavo gyvai išlikti. Ašatsimenu, kaip kartą man dar jaunai būnant, baisus sukurys užvertė ant manęs smėlio kalną. Beveik ko neužduosino. Jeigu aš būčiau spėjus numirti, tai būtų buvusi mano paskutinė valanda.

Palmė ir tolėau tebegalvojo balsu, kaip kad seni vieniši žmonės daro.

– Aš girdžiu kažkokį melodišką šlamesį savo viršūnėje. Visi mano lapų lapeliai pradėjo tur būt virpėti. Nežiūnu, kas su manimi darosi beziūrint į tuos vargšus pabėgėlius. Bet toji sopulingoji moteriškė yra tokia graži. Ji primena man vieną mano gyvenime nuostabiausią pergyvenimą.

Ir taip lapams bešlamant prisiminė palmė, kaip vieną kartą, prieš labai daugelį metų, du džiaugsmo kupini žmonės lankėsi oazėje. Tai buvo Šabos karalienė, atvykusi čia išmintingojo karaliaus Saliamono lydima. Gražioji karalienė turėjo grįžti atgal į savo kraštą, karalius palydėjo ją, ir čia jie turėjo skirtis.

– Šiai valandai atminti, – tarė karalienė, – aš sodinu šią datulių sėklą ir trokštu, kad išjos išaugtų palmė ir augtų ir gyventų tol, kol į Judo žemą neateis karalius didesnis už Saliamoną.

Tai pasakius ji pasodino sėklą į žemę ir savo ašaromis ją aplaistė.

– Bet kas tai galėtų būti, kad aš kaip tik šiandie apie tai galvoju? – tarė palmė. – Ar toji moteriškė galėtų būti tokia graži, kad ji primintų man aną puikiausią iš visų karalienių, kurios žemėje aš išaugau ir ligi šiol tebegyvenu?

– Aš girdžiu, kaip mano lapai vis smarkiau ir smarkiau ima šlamėti,– tarė palmė, – ir taip graudulingai, lyg kad mirties giesmę jie giedotų. Atrodo, lyg jie pranašautų, jog kas nors turi su šiuo pasauliu persiskirti. Kaip malonu žinoti, kad tai ne aš, nes aš negaliu numirti.

Palmė nusprendė, kad tąs mirties šlamesys skirtas tiem dviem vienišiem keleiviam. Žinoma, ir jie patys galvojo, kad paskutinė jų valanda artėja. Tas matėsi iš jų įveidų, kai jie praėjo kelių dykumą nuklojusių kupranugarių griaučius;tas matėsi ir iš jų žvilgsnių, mestų į pro šalį praskrendančių peslių porą. Kitaip ir būti negali. Jie turi žūti.

Pamatę palmę ir oazę, jie skubėjo, manydami rasti ten vandens. Bet atvykę jie susmuko iš nusivylimo – šaltinis buvo išdžiūvęs. Išvarginta moteriškė paguldė kūdikį ant žemės ir verkdama atsisėdo ant šaltinio krašto. Vyriškis puolė ant žemės šalia jos ir abiem savo kumštimis pradėjo mušti išdžiūvusią žemę. Palmė girdėjo, kaip jie vienas su antru kalbėjo, kad jie turės mirti.

Iš jų kalbos ji sužinojo, kad karalius Erodas, bijodamas jau užgimusio didžiojo ir taip laukto Judo žemės karaliaus, liepęs išžudyti visus berniukus tarp dvejų ir trijų metų.

– Vis smarkiau ir smarkiau ima oštį mano viršūnė, – tarė palmė. Tie vargšai pabėgėliai greit susilauks savo paskutinę valandą. Ji suprato, kad ir jie taip pat bijojo dykumos.

Vyriškis sakė, kad geriau būtų buvę pasilikti ir kovoti su kareiviais, negu bėgti čia. Jis sakė, kad jie tada būtų sutikę lengvesnę mirtį.

– Dievas mums padės, – tarė moteriškė.

– Mes esame vienui vieni tarp grobuonių žvėrių ir gyvačių, – tarė vyriškis. – Mes neturime nei duonos, nei vandens. Kaip gi Dievas gali mums padėti?

Iš nusiminimo plėšė jis sau drabužius ir veidu parpuolė ant žemės. Beviltiškumas buvo jį apėmęs,kaip kiekvieną vyrą, kurio širdis mirtinai sužeista.

Moteriškė klūpojo tiesi, rankas virškelių sunėrus. Iš jos į bekraštę dykumą mestų žvilgsnių tryško didžiulis beviltiškumas.

Palmė girdėjo, kad tas graudus šlamėjimas jos lapuose darėsi vis smarkesnis ir smarkesnis. Ir moteriškė jį išgirdo, nes ji pakėlė savo akis į viršūnę. Tą pačią akimirką ji nieko nemanydama ištiese aukštyn savo rankas!

- O! Datuliai, datuliai! - sušuko ji.

Jos balse girdėjosi tokis didelis ilgesys, jog senoji palmė net troško, kad ji nebūtų aukštesnė už krūmą ir kad jos datuliai būtų prieinami, kaip erškėtrožės vaisiai. Ji žinojo, kad jos viršūnė pilna datulių kekių, bet kur gi žmonėms pasiekti tokią svaiginančią aukštybę.

Vyriškis jau buvo pastebėjęs tas kabančių datulių kekes. Jis net nepakėlė galvos ir prašė moteriškės, kad ji nesiilgėtų negalimo daikto.

Bet kūdikis, pats vienas aplink betupinėdamas ir bežaisdamas šakaliukais, girdėjo motinos šauksmą. Mažiuliukui nė į galvą neatėjo, kad jo motina negautų to, ko ji troško. Pradėjus kalbėti apie datulius, jis įsmeigė akutes į medį. Ir šiaip ir taip jis galvojo, kaip čia tuos datulius nuraškius. Jo kaktoje po šviesiomis garbanėlėmis net raukšliukė pradėjo darytis. Staiga jo veidelis nusišypsojo. Jis išgalvojo. Jis priėjo prie palmės, paglostė ją savo mažute rankute ir maloniu vaikišku balseliu tarė:

- Pasilenk, palme! Pasilenk, palme!

Bet kas gi dabar čia, kas gi? Palmės lapai tik suošė suošė, lyg orkanas būtų per juos perėjęs, ir per jos liemenį perėjo šiurpulys. Palmė pajuto, kad mažutėlis buvo stipresnis už ją.

Ir savo ilgu kamienu nusilenkė ji kūdikiui, kaip kad žmonės nusilenkia kunigaikščiui. Didžiuliu lanku ji prisilenkė prie žemės taip, jog jos drebančių lapų viršūnė net šlavė dykumos smėlį.

Vaikutis nei nusigando, nei nustebo, bet šaukdamas iš džiaugsmo raškė kekę po kekės nuo tos senos palmės viršūnės. Pakankamai prisiraškęs ir matydamas, kad medis dar vis palinkęs, vaikutis vėl priėjo prie palmės, paglostė ją ir maloniu maloniu švelniu balseliu tarė:

- Pakilki, palme! Pakilki, palme!

Didysis medis tyliai ir su didžiausia pagarba vėl tiesė aukštyn savo grakštų liemenį, o lapai dar vis tebešlamėjo.

- Dabar aš jau žinau, kam lapai mirties giesmę groja, - tarė atsitiesusi palmė sau pačiai. - Tik ne kuriam nors iš šių pabėgėlių.

Vyras ir moteriškė buvo parpuolę ant kelių ir garbino Dievą.

- Tu matei mūsų baimę ir nuvijai ją. Tu toks stiprus, kad net palmės liemenį palenki, kaip nendrę. Prieš ką gi mums drebėti, jei tavo stiprybė saugo mus?

Kai sekantis karavanas ėjo per dykumą, keleiviai pastebėjo, kad didžiosios palmės viršūnė buvo nuvytus.

- Kaip čia galėjo įvykti, - tarė vienas iš keliavusių. Ši palmė juk neturėjo mirti neišvydusi didesnio karaliaus už Saliamoną.

- Gal būt ji jau ir matė jį, - tarė kitas iš dykumos keliautojų.

Išvertė J.Ls.

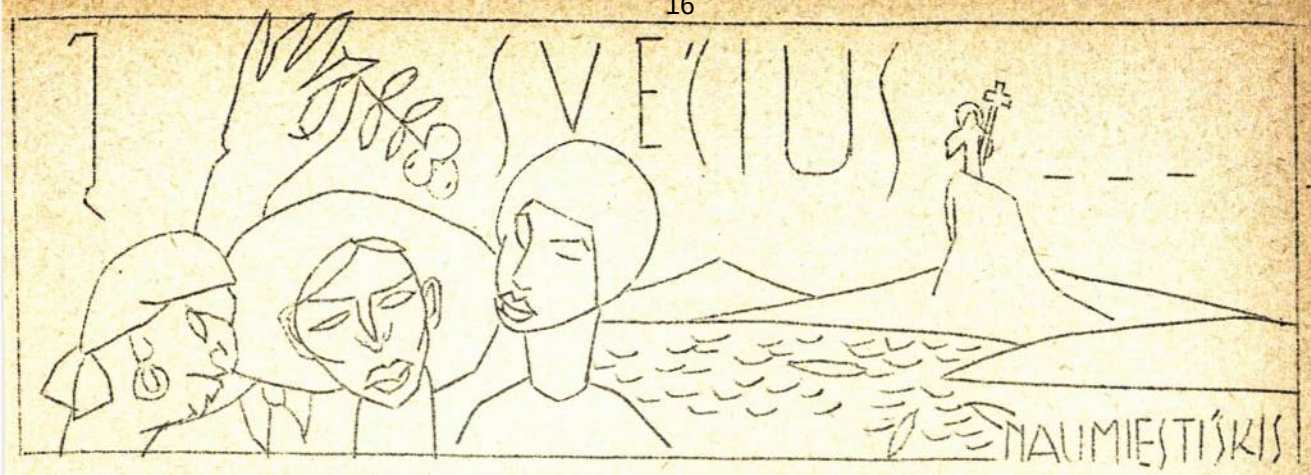

Svetimoje žeméje ir dideliame 2-jų milijonų gyventojų mieste atsidurus,sunku susiorientuoti,nors mano palydovai ir žvalus ir mieli.Vienas iš jų senas Brazilijos gyventojas,išvažinéjęs tą kraštą kiaurai ir išilgai.Jo nuomone néra geresnés žemés kaip toji Brazilija.Tik čia esančios visokios galimybés,nes kraštas esantis nepaprastai didelis,net 125 kartus didesnis už Lietuvą,o jame gyventojų gyveną vos 14 kartų daugiau kaip Lietuvoje.Viename kvadratiniame kilometre čia gyvena vos 5 žmonés, kai Lietuvoje tokiam pat plotui tenka net 48.Jo nuomone dar ir šiandien dideli Brazilijos plotai palikę žmogaus kojos neįžengti,o kai kurios žemélapių vietos išpaišytos tik fantazija vaduojantis.Sakysime,net žmogus néra buvęs ten, kur prasideda garsioji Amazonos upé.Gal tik iš léktuvų besižvalgant jos vaga nupaišyta.

Mano įspūdžiai gana migloti ir toli gražu nepilni,nes nesuskumbu susiorientuoti tokiu trumpu laiku.Susidaro tik vienas ryškus vaizdas,jog čia pernelyg gausu kontrastų.

Nukasto kalno vietoje, prie pat jūros milžiniškas aerodromas, iš kurio 10-15 minučių protarpiais startuoja didžiuliai keleiviniai léktuvai,vežioją keleivius į visus pasaulio kraštus.Aviacinio susisiekimo ištobulėjimas čia tikrai amerikietiškas.

Pro pat aerodromą pyškédamas ir pekliškai barškédamas krapštosi elektrinis tramvajus,kuris greičiau panašus į vištų laktas ant ratų,arba specialiai konkuruoja su buvusia kauniške konke.Ir tai dar britų koncesija. Tame tramvajuje bilietų néra.Įlipi kur papuolęs ar pro galą ar pro šoną ir kriošók,kol pajuodęs vietinis konduktorius paprašys kelių centavų , mūsų pinigais kelių érių . Gavęs pinigus,jis patraukia šniūrą,suskambina ir mauja toliau pasirinkdamas per keleivius ir nei vienam bilieto neduodamas.Skambalélis ir virvutés patraukimas suka skaičiuką,kuris registruoja keleivių skaičių.Jei nenori mokéti - ginčykis,bilieto konduktorius duoti neprivalo,tai jei nemokéjai,jis įrodymų prašyti negali ir iš vagono laktų neišmes,bet jei atsisési nors ir šitode laktose bet be švarko,tai tuomet jau tikrai nieko nebodamas vidury kelio išsodins,nes tai bus kraštо moralés įžeidimas.

Miesto centre į dangų stiebiasi dangoraižiai net keliomis dešimtimis aukštų.Jų dygsta kaip grybų,tačiau butų stoka nežmoniška.Už tokį butą,už kurį Švedijoje mokama 75 kronos, ten tektų mokéti tikriausiai visus tris šimtus.

Šalia milžinų namų prisiglaudusios,susigužusios bažnyčios atrodo vargšiukés ir mažutés,nors tikrovéje jos ir didelés ir labai gražios.Sakyčiau,miesto viduje,prieš pat buvusio prezidento Vargas aleją stovinti bažnyčia savo grožiu,dydžiu ir puošnumu lengvai konkuruotų su Pažaislio vienuolyno nuostabiuojiu barokiniu pastatu.Tačiau toji bažnyčia šitame mieste atrodo visiškai mažutė,nes ją praryja savo šimtais piktų langų pasistiepę milžinai dangoraižiai.

Tie nauji pastatai ir puikūs,ir puošnūs,ir gražūs ir net primena kauniškės statybos atmenamas mielas linijas ir plokštumas,o šalia jų képso seni laužai, 1-2 aukštų nameliūkščiai,portugalinio namų tipo ir dar labiau pabrėžia kontrastus.

Vakarais puošniųjų namų šlenksčiuose ir prieangiuose gulinėja ir miega basų benamių žmonių būriai - jiems nepakanka landynių net ir čia pat netoli nuo miesto centro esančiuose urvuose,kurie išraustі apskritai susiformavusių kalnų papėdėse ir šlaituose.

Šitame mieste lengvai nukasami kalnai,išrausiami tuneliai,žemė nepaprastai branginama ir pasakiškai brangi, o šalies gilumoje ji dalinama veltui valdžios kiekvienam aukso ieškotojui,kuriam nusiseké surasti nors vieną šito pavojingo ir brangaus metalo giją.

Tiktai vienos kavos tas kraštas eksportavo per vienerius 44-tuosius metus už 51 milijoną svarų sterlingų,o pačiame krašte dėl nelabai pavyzdingos organizacijos man ten bebūvant trūko duonos,miltų,pieno, grietinės... Pagaliau viskas nuėjo net iki neramumų ir langų mušimo, sustiprintų kariškų dalinių patruliavimo ir kitokių numerių,kurie vos nepasibaigė tikra revoliucija... Tuo metu tame mieste tikrai nebuvo miela,nes kai gatvėse daug ginkluotų žmonių ir visai nežinia kas priešas,o kas draugas,tai tuo metu daug geriau laive...

Be viso to tas miestas žinomas savo pasaulyje išgarsėjusiu kurortu,susispietusiu Copacabana priemiestyje.Žinomoji Avenida Atlantica puošniausia to priemiesčio gatvė.Viena jos pusė - gražūs namai, o antroji - palangiškis smėlis ir putojantis mėlynas Atlantas,kuriame galima maudytis visus apskritus metus.Iš namų į tą gatvę žmonės išeina vienuose maudymosi kostiumuose ir,pražygiavę smėlio pakraštį ,gali maudytis kiek tinkami labai stiprios ir budrios sargybos saugomi, kad nepriburbuliuotų. Bet šitoji laisvė tiktai toje miesto dalyje,ne visame Rio de Janeiro.

Pasakojama,kad kelios amerikietės iš Siaurinės Amerikos,bene iš Holiwoodo,į Rio de Janeiro uostą atvažiavusios,net tuč tuojau čia pat apsirengusios maudymosi kostiumais ėmusios ieškoti to garsaus kurorto pačiame miesto viduryje,paraduoti gatvėse.Nustebo jos pačios daugiau į save panašių nematydamos,bet dar labiau nustebo tvarkos dabotojai jas tokiuose rūbuose pamatę.Ši skambi problema buvusi išspręsta tuo,kad vietos policija susodinusi damas į automobilius nugabendino jas į Copacabana ir paleido Avenida Atlantikoje...

Automobilių gausumas čia nepaprastas.Dienovidžiu miesto centre per pagrindinę gatvę Avenida de Rio Branco skersai pereiti susidaro tikra problema.Jie važiuoja keliomis eilėmis į vieną ir į kitą pusę ir tokiu baisiu greičiu,kad šaligatvy stovint siaubas ima.Dėl to ir automobilių susidūrimų ten tenka matyti tiek,kiek tik nori.

Lietuvių šiame mieste keli šimtai.Savos spaudos jiems turėti nevalia.Į bendruomenes dėtis nevalia.Dėl to ir tikras jų skaičius nežinomas. 16-tos vasario iškilmes jie vistiek susiruošia.Krašto valdžia spauste spaudžia savo nutautinamoje politikoje,tačiau,nežiūrint to,ten yra lietuvių ir susipratusių ir patrijotų.Gana daug yra gerai įsikūrusių, turinčių savo namus ir namelius,dirbtuves,firmas,fabrikus ir net transporto įmones.

Jų įmonėse gali dirbti tiktai 1/4 darbininkų lietuvių,kiti visi turi buti kitataučiai,o iš tų net 1/4 ten gimusių ne naturalizuotų brazilų.

Buvo laikai,kai 1927-1929 metais kavos plantatoriai susispietę Brazilijos seime itin rémé imigraciją,ir iš Lietuvos į Braziliją imigravo apie 33000 žmonių.Vienais 1927 metais daugiau kaip 11.000. 1931 metai Brazilijoje buvo paženklinti liesosios karvės ženklu,ir tuo metu susidaré ten dideli ekonominiai sutrikimai,daug kavos plantatorių dél krizés atleido visus savo darbininkus,ir būriai lietuvių tuo būdu atsidūré tikrame skurde.Lietuvos konsulo pastangomis ir valdžios [illegible] léšomis net keli šimtai tokių vargan pakliuvusių emigrantų buvo sugrąžinta namo.

Šiuo metu Sao Paulo mieste ir valstijoje gyvena apie 30.000 lietuvių.Ten jie jau gali šiaip taip burtis į bendruomenes,turéti savo mokyklas ir parapijas,tačiau kaikraščio jokio turéti negali.Sao Paulo mieste lietuvių gyvenimas yra žymus ir pačiame mieste bei valstijoje.Visai todél nenuostabu,kad ten yra Vilniaus ir Kauno vardu gatvés arba net Avenida . Lituanica .

Iš pasikalbéjimų su ten gyvenančiais aiškéja,kad atsidūrus Brazilijoje įsikurti galima.Blogiausia butų jei važiuoti kokios nors firmos vežamam,kuri apmokés kelionę,bet véliau įkiš į tokias vietas,kuriose dél klimato nebus įmanoma gyventi,o turint skolą už kelionę reikés ten tupéti ir vergauti ir kažin ar benusiseks išsikrapštyti.

Geriausia tai Sao Paulio valstijos ribos,nes ten neperkaršta,nes veik visa sritis kalnuota,beveik iki kilometro aukščiau negu jūros lygis. Suprantama,pradžioje reikalingas nedidelis kapitalas arba padoriai normuota paskola,tačiau iš viso emigracijos problemos lengvai nespręstinos.Čia turétų prisidéti ir UNRA ir kitos pabégélių globos ir šalpos draugijos bei institucijos.Girdéjau,kad ta kryptimi tuo metu derybos buvo vedamos tarp UNRA ir brazilų valdžios,bet apie pasitarimų rezultatus dar pernelaikas kas nors sakyti,juo labiau,kad ir įvažiavimas į Braziliją šiuo metu griežtai kontroliuojamas ir stipriai suvaržytas.Sakysime laivo "zuikius" brazilų valdžia grąžina atgal.Ir mums teko tokį vieną kito laivo atvežtą gabenti atgal į Švediją.

Ten važiuoti patartina žemdirbiams ir ypatingai amatininkams.Mechanikų ten laukia tikrai puiki ateitis.Be to,puikiai seksis tiems,kurie turés pakankamai iniciatyvos ir sugebéjimo verstis nepriklausomai savu amatu ar verslu.

Ta šalis tikrai neribotų galimumų šalis.Joje svarbiausia žmogaus sugebéjimai ir jo iniciatyva.Kas mokés ir sugebés,to gali laukti ten visai rimta ir giedra ateitis.

Kas nori ten pakliuti,lai dabar ima mokytis portugališkai,kad jam neatsitiktų taip kaip man,kad vos nelikau be pietų tik dél to,kad jų portugališkai pasiprašyti nemokéjau.

Na,palikime tą šalį,juo labiau,kad ir mano laivas plaukia,ir ten gatvése šaudosi.Šią naktį ten mieste buvo išmaišytas senas jūreivių baras, kuris nebuvo užsidaręs ištisą dešimtį metų nei dieną nei naktį.Šiandien jis tuščias ir nykus.Visi langai jo kiaurai išbelsti.Prie durų stovi rimtas policijos sargybinis,o pagaliau,kur policija néra rimta.Na tai lipkime į laivą ir važiuokime į Uragvajų.

Pasisupkime dar porą dienų bangose,pažiūrékime į margus Pietinés Amerikos pakraščius,pasigérékime mélynai žaliu Atlanto vandeniu,skrajojančiomis žuvimis ir rykliais,pasidžiaukime linksmais delfinais ir atvažiuokime iki La Platos upés žiočių,kur vanduo geltonai murzinas,kur kitados Vokietijos liguistos garsybés dienose,nusiskandino kiaurai pašautas kreiseris Graf Spee,ot ten jau rasime ir Montevideo - Uragvajaus sostinę .

18.

Juozas L i n g i s

K Ū Č I Ų P A P R O Č I A I I R B U R T A I.

Ne vienas iš mūsų prisimename tą ramų, tylų, taikų Kūčių vakarą Lietuvoje, kada visa šeimyna susiséda už stalo ir malda bei susikaupimu pradeda stiprintis. Kiekvienam iš mūsų prieš akis stovi švariai užtiestas stalas, po staltiese šieno kuokštelis, ir toje švento vakaro tylioje prieblandoje persideda visi kryžių ir šeimininkos sima ir laužia "Dievo pyragą". Bet kiek senų papročių bei burtų tą nepaprastą vakarą. Ne vienam iš mūsų teko vieną kitą burtą ir pačiam išbandyti, o koks buvo rezultatas - telieka kiekvieno paslaptimi. Tie visi tikéjimai bei burtai néra bereikšmiai, neš kiekvienas jų be iracionalios turi dar ir savo racionalę reiksmę. Jų šaknys glūdi gilioje senovéje. Retai kuriam krašte Europoje šie tikéjimai buvo taip neseniai gyvi tautos sąmonéje, kaip Lietuvoje. Lietuvis buvo ir yra visada giliai tikįs, bet šie seni pagoniški papročiai né kiek nesusidūré su jo giliu krikščioniška tikéjimu.

Kūčių vakaras - nepaprastas vakaras. Tą nepaprastą naktį, rodos, viskas sukyla, sujuda ir su didžiausiu susikaupimu laukia užgimstant Išganytojo. Pagal seną tradiciją visata turi tą akimirką sustoti, bet ji labai sunku nutaikyti, todél Kūčių dieną reikia ramiai prisilaikyti, nedirbti sunkių darbų, nedrumsti taikos ir ramybés visoje gamtoje. Tas atsispindi ir lietuviškose Kūčių tradicijose. Kūčiose dirbdavo ir tebedirba tik tuos darbus, kurie reikalingi šventéms. Taigi, linų nebraukia, nekulia, miškan nevažiuoja, neverpia, nemala. Vyrai ruošiasi, parūpina pašaro, kūrena pirtį, moterys - valosi, kepa pyragus, valgius gamina(Zarasai). Kūčiose negalima dirbti sunkių darbų. Kartą už jaujos guléjusi nudvésusi kumelé. Kūčių vakarą pasiémęs žmogus šautuvą, nuéjęs jaujon ir žiūrįs, ar neateis vilkai jo kumelés draskyti. Jis mané juos nušauti. Tik atlekia vilkai prie nudvésusios kumelés. Kumelé kaip šoks ir bégti, ir atbégo jaujon pas tą žmogų. Rytą rado žmogų nebegyvą(Kurkliai).

Pats Kūčių šventimas arba "kūčiavojimas"taip pat iškilmingas ir tam laukimo momentui pritaikytas. Stalan pirmiausia sédasi šeimininkas ir šeimininké, paskui visi kiti. Šeimininkas liepia visiems sukalbéti po trejis poterius "ant pono Jézuso užgimimo", kuriuos sustoję pamažél kas sau sukalba. Tada šeimininkas paima vieną "Dievo pyragą" ir visiems po gabaléli atlaužęs duoda. Tada sédasi ir valgo...(Zarasai). Kūčių vakarą padeda ant stalo šieno, apdengia jį staltiese ir paguldo kryželį. Kalédų rytą visa šeimyna bučiuoja kryželį, o šieną atiduoda gyvuliams(Vabalninkas). Dievo pyrago barsto kiekvienan valgin. Su kuo Dievo pyragą laužei, prisimink to vardą miške paklydęs - ir rasi kelią(Viešintos). Prieš sésdami užstalén, kiekvienas skyrium pakalba poterius. Valgydamas "aplōtką", kiekvienas jos dalį turi įmesti į rasalą(barščius). Taip darydami rodo šeimynos vienybę ir meilę(Pagirys).

Tokį nepaprastą vakarą turi ir pats valgis išsiskirti iš kasdieninio. Ką gi valgo lietuviai per Kūčias? Kūčioms būdavo ruošiami: vynas, rasalas, kisielius iš avižinių miltų; sustinis, avižinés kruopos iš virtų, o paskui išdžiovintų, grūdų; grucé, padaryta iš miežių; grybai; sližykai, uogos, aguonos(Naujamiestis, Panevežys). Mišinys, virtas iš kviečių, miežių, avižų ir žirnių, vadinamas "kūčiomis". Sako, kad vištos,

palesintos "kūčiomis", labai daug dedą kiaušinių(Joniškėlis). Kūčiose be kitų valgių, būtinai turi būti kepta lydeka(Ylakiai). Kas kūčių dieną nevalgo žuvies, tą kitais metais apsės utėlės(Rokiškis).

Ne tik per vėlines, bet ir kūčių vakarą susirinkdavusios ir namiškių mirusiųjų vėlės kūčių švęsti. Krikščionybė mėgino šį vėlių apsilankymą sukriksčioninti, todėl daugelyje vietų vėles pakeitė angelai, į namus ateiną Kristui Kūdikėliui patalo pakloti. Senuose lietuvių papročiuose sutinkami abu variantai. Jei kuris šeimos narys būdavo miręs, toj vietoj, kur jis būdavo sėdi, statydavo alaus stiklinę(Ančiškiai). Kūčių vakarą meilina numirėlius. Žmonės sako, kad kai gimsta Krustus, tai visi numirėliai prisikelia ir ateina aplankyti savo namų. Todel kūčių vakarą nenuima nuo stalo valgių. Be to, sako, kad naktį ateinąs "kūčiavoti" Dievo avinėlis(Kamajai). Dvasioms per kūčias padėdavo priekakty garsvytininko(Joniškėlis). Pavalgę kūčias palieka visokių valgių po truputį ant stalo nakčiai, kad Jėzus su angelais turėtų ko valgyti(Leliūnai).

Ne tik žmogus, bet ir gyvuliai turi jausti tą reikšmingą naktį, ir jiems turi kūčios išiskirti, tą vakarą skanesnis kąsnelis turi ir jų gomurį paglostyti. Ir gyvuliai turi kūčias: jiems duodama ėsti virintų kviečių, jie galį kalbėti ir žiną ateitį. 12 v. visi gyvuliai kalbą. Vienas ūkininkas, norėdamas sužinoti, ką jo arkliai kalbės, nuėjo pasiklausyti. Išmušus vienuoliktai, vienas arklys nusijuokęs ir sakąs: "Rytoj turėsime maitą vilkti". Ūkininką paėmusi baimė ir daugiau negaléjęs klausyti. Kalėdų rytą jį radę sustingusį lovoje(Rokiškis). Kodėl gyvuliai kalba? Kai Kristus gimė, tai jautis ir asilas ėjo Kristaus pūsti(šildyti). Jie ėjo 12 v. ir kalbėjosi. Todėl ir dabar 12 v. gali kalbėtis(Pabaiskas). Kūčių vidunaktį visi gyvuliai klaupia ant pirmutinių kojų ir meldžiasi. Jų meldimosi negalima tyčiomis klausytis. Kas išgirsta, tas tuoj ir miršta(Vabalninkas). Po kūčių nuima šieną nuo stalo, sudeda jį pastalėn, atneša saiką avižų ir padeda ant to šieno. Kalėdų rytą tą šieną ir avižas nuneša į tvartą ir isdalija juos visiems gyvuliams(Krekenava). Kūčių vakarą gyvulius geriau šeria, negu paprastai. Gyvuliai turi pasistiprinti, nes naktį visą valandą reikėsią jiems klūpoti ir melstis(Vabalninkas).

Kalėdų naktis, ir is viso visos Kalėdų šventės, yra raganų, raganių ir visokių kerėtojų laikas, tada jie įgauna nepaprastos galios tiek žmonėms, tiek gyvuliams pakenkti. Jų reikia saugotis. Kūčių naktį, sako, raganos jodinėjančios oru ant tuščių avilių. Kartą vienas bernas įlindęs į avilį, ir raganos nunešusios jį į kažkokį kitą pasaulį, kur buvusi vasara, ir ten jos ėmusios žirniauti. Bernas iškišęs iš avilio ranką ir taip pat pasiraškęs žirnių. Paskum raganos sugrįžę atgal. Kai vakaruškose raganos gyrėsi, kad neturinčios iš kito pasaulio žirnių, bernas išsiėmęs iš kišenės žirnius ir parodęs. Paskum tas bernas ėmęs džiūti, ir nudžiuvęs(Naujamiestis). Kūčių vakarą raganos, pasitepusios pažastis kažkokiais riebalais, joja ant avilių į zirnių šalį. Ką ten jos daro, nežinia(Joniškėlis). Kūčių naktį raganos prie aketės vanojasi(Kupiškis). Jei kūčių vakarą kas ateina, tai tą laiko raganium(-ne), norinčiu pikta padaryti(Vabalninkas). Kūčių vakarą rūkydavo gyvulius devindrekiu, kad raganos jiems ko nepadarytų. Devindrekis - tai juoda šaknis, kurią moterys nešiodavo po kaklu, kad raganos jų nepagadintų(Saločiai).

Per Kalėdas, ypač Kalėdų naktį, kai visokios nežemiškos pabunda ir įgauna galios, ta proga pasinaudoja ir žmogus nors kiek pažvelgti į ateitį. Kaip visos didžiosios šventės, taip ir Kalėdos yra orakulų laikas: žmogui svarbu ir įdomu sužinoti, kas ateinančiais metais bus su juo,

su jo artimaisiais. Atskiro žmogaus mintys gal daugiausia atsimuša į du klausimus: ar jis sulauks ateinančių Kalėdų, ar mirs. Ir tiesiog nuostabu, šių dienų žmogui beveik nesuprantama, su kokiu ramumu sutikdavo sveiko kamieno senas lietuvis mirtį. Todėl jei per Kalėdas "orakulas" ir išburdavo jam mirtį, tas nėkiek nedrumsdavo linksmos Kalėdų nuotaikos. Ką ir kaip "orakulas" pranašaudavo. Valgant kūčias lemia iš šešėlio - jei šešėlis panašus į karstą, žmogus mirs, jei šešėlis"be kaklo", tas nesulauksiąs kitų kūčių - mirsiąs(Velšis, Kupiškis). Jei svetimas žmogus nuogas žiūri kūčių vakarą pro duris, tai jis mato kitų laimes ir nelaimes(Viešintos). Pakūciavę traukia šieną. Kuris ilgą ištraukia - ilgai gyvens, kuris trumpą - tuoj mirs(Joniškėlis). Kūčias valgant nežiūrėdamas traukia iš po staltiesės šieną ir matuoja gniaužtėmis. Kiek gniaužčių išsiteks, tiek dešimčių metų dar gyvens(Spirakiai). Kūčių vakarą klėtyje ant stalo uždega žvakę. Dvyliktą valandą eina pro rakto skylutę pasižiūrėti: ką pamatysi, tas ir atsitiks(Ančiškiai). Pavalgius kūcias reikia eiti į kitą kambarį ir pro kojas žiūrėti į veidrodį. Ten pamatysi savo ateitį(Krekenava). Vakarą paima gabalėlį švino(arba vaško) ir, jį sutirpinę, pila į šaltą vandenį. Paskum vandenį išpila, gauną šiokį tokį pavidalą ir iš jo ateitį spėja. Pav., jei gaunasi, tarsi, šautuvas - šauks kariuomenėn, vaikas - vaiko susilauks, arklys - pasidarys turtingas, žiedas - ištekės arba ves.

Jaunimo mintys kūčių vakarą gal daugiausia nuklysta į jų planuojamą ateitį. O joje kas svarbiausia, jei ne vedybos. "Orakulas" savo patarimais čia gana nešykštus. Vakarą mergaitės išneša pelenus ir žiūri, iš kurios pusės pučia vėjas. Iš ten bus piršliai(Vabalninkas). Vakarą išėjusios į kiemą mergaitės žiūri, į kur pučia vėjas - tenai nutekės, ir kur šunys loja - iš ten bus piršliai(Šimonys). Apkabina rankom kiek apima baslių(tuinų, štakietų) ir skaito: našlys, baslys... Jei paskutinis bus "našlys" - gaus našlį, jei baslys - berną(Velšis). Mergaitės meško šarkos ir žiūri, kurion pusėn ji bus atsigręžusi. Antrą Kalėdų dieną laukia iš ten piršlių. Jei šarka tūpia ramiai, tiesiai - jaunasis bus lėtas, o jei kraipo uodegą į šalį - bus smarkus, drąsus(Joniškėlis). Valgant paskutinį kąsnelį reikia pusę kąsnelio nukąsti, o kitą pusę įsidėti į rankovę. Tik kad niekas nepamatytų. Tą vakarą daugiau nieko nekalbėti ir nueiti gulti. Ką sapnuosi, kas paduos gerti, tas bus tavo(Kupiškis). Pavalgius kūčias nusiauti kojas ir tris kartus apibėgti apie trobą. Jei sutiksi vyrą, tai ištekėsi, jei moterį - ne(Naujamiestis). Vakarą suleidžia visas vištas į pečelių. Paskui po vieną traukia, lesina ir girdo. jei višta pirma lesa, tai vyras bus ne girtuoklis, jei geria bus girtuoklis(Viešintos). Kūčių vakarą merginos gula išpintomis kasomis. Kas sapne supins, už to ištekės(Kupiškis). Eidamos gulti mergaitės šluoja trobą. Šluodamos eina atbulos iki lovos. Prišlavusios iki lovos, meta šluotą ir nežiūrėdamos į ją atsigula. Naktį prisisapnuoja būsimas vyras(Rozalimas).

Bet ne vien tik savo likimu žmogus susirūpinęs: jam ne mažiau rūpi ir koks bus ateinančių metų derlius, kokia pagada, kaip seksis su gyvuliais ir pan. "Orakulas" ir čia pasitarnauja. Kūčioms išvirtus žirnius sunkdavę per ruginius šiaudus. Paskum sumaišę juos su tais šiaudais aprišdavę obelis. Pavasarį jos geriau žydėdavusios ir daugiau vaisių duodavusios(Saločiai). Jei kūčių vakarą sninga dideliais gabalais, tai avys ves daug g riukų ir jie visi gerai augs(Viešintos). Kad avys po du geriuku vestų, kūčių vakarą geria po du stiklu alaus ir dviese eina per

sodžių. Kad avis gériukus mylétų, vyras muša ją kūčių vakarą kepure(Joniškélis). Kad Dievas sergétų laukus, ir kad avys po du géryčiu vestų, kūčiose reikia išgerti du stiklu alaus(Vabalninkas). Kūčių vakarą šeimininkas ištraukia šiaudą iš stogo ir žiūri: jei varpa yra, tai bus derlingi metai, jei be varpos, rugiai blogai derés(Pasvalys). Nuémę nuo stalo kūčių šieną žiūri, kokių grūdų liko ant stalo. Mat, kitais metais tie javai geriausiai derésią(Ramygala). Jei kūčių vakarą dangus žvaigždétas, gerai vištos dés ir gyvuliai gerai augs(Pagiriai). Kad bitės vasarą eitų į darbą, kūčiose neturtingiems neša alaus(Joniskélis). Kūčių vakarą bitininkams reikia pasidalyti medumi, tai jų bitės dar daugiau prineš medaus. Kūčių vakarą dainuoja: "Nebūk skūpus, bitninkéli, atnešk kūčių vakaréliui nors stiklinélę(Vabalninkas). Kūčių vakarą reikia tris kartus pakiloti bites, tai daugiau spiečių leis(Ramygala). Jei kūčiose sninga, bus geri metai ir bitės gerai spiesis(Kupiškis).

Visų tų nezemiškų jégų "galybé" nesibaigia Kalédų naktį -"orakulas neužšvenčia, o veikia ir per pačias Kalédas, ir per Naujus Metus, ir prr Tris Karalius. Bet nei žmonés, nei jis nieko naujo nebeisgalvoja, taigi tų dienų burtai yra tik kūčių vakaro tęsinys.

- o - o - o -

P u t i n a s

T Ė V Ų Š A L I S

Už jūrių marių, už mélynųjų
Už kalnų, slénių, miškų juodųjų,
Pro nykią tamsą ir rūstų véją,
Kurs balto sniego pusnynus séja,-
Kaip šviesų šiltą gegužio rytą,
Rausvais alyvų žiedais kaišytą,
Mintim lakiąja, jausmu gyvuoju,
Tave svajoju, tave dainuoju,
Tolima, brangi Tévų šalie.

Skaudžiai be vilties, kurčiai be aido
Mus piktos vétros verpetuos svaido.
Pailso jégos, aptemo mintys,
Ir émé brolis brolio baugintis.
Tik tu, brangioji, visiem vienodai,
Tą patį vaizdą iš tolo rodai:
Pro kraujo puotą, liepsna gaisruota,
Žiedais spygliuotais apvainikuota
Spindi aukštybéj, Tévų šalie.

Spindék brangioji, skausmų auginta.
Jau lauktas rytas pro dūmus švinta.
Ir mes, klajūnai, su ryto giesme
Svetur sukeltus jausmus išliesme
Ir grįšim, grįšim silpni išbalę,
Bučiuosim žemę, gaivinsim galią.
Tik kelei staugia audringi véjai,
Spindék aukštybéj, kaip man spindéjai,
Tolima, brangi Tévų šalie.

Lietuvos

I Š S P A U D O S . . .

KOMPARTIJOS GYVENIMAS: DARBININKAI NESTOJA Į KOMPARTIJĄ. "Tarybų Lietuva rašo:" Kauno, Požėlos rajone, partijos narių skaičiaus padidėjimo atžvilgiu gauti maži rezultatai. Pvz., nuo vasario mėn iki rajoninės partorganizacijos ataskaitinio rinkiminio susirinkimo į partiją esą priimta tik 18 narių, iš jų tikrais siais nariais 8, kandidatais 10. Darbininkų tėra ti 7, tarnautojų 11. Priėmimas į partiją vykstąs vėžio greitumu. Garvežių depo pirminė partorganizacija priėmusi į partiją 4 žmones, "Ramunė" - 3 ir kitus tris paruošusi priėmimui. Tačiau esanti visa eilė partinių organizacijų, kurios partijos narių augimą palikusios savieigai. Pvz., geležinkelių eksploatacijos skyriuje, ugniagesių komandoje, fabrikuose " Medis", "Koton" ir kt. - į partijos eilių augimą nebuvęs kreipiamas dėmesys. Esą trūkumų partijos augime: judėjimo skyriuje - po ataskaitinio rinkiminio susirinkimo nepriimtas nei vienas žmogus. Ir kituose geležinkelio mazgo skyriuose partijos augimas vykstąs labai silpnai, nors tam esą palankios sąlygos. Štai vagonų depo, kur iš 250 darbininkų 154 esą stachanovininkai ir 57 spartuoliai, į partiją tepriimta ti 2 darbininkai. Tas reiškia, kad partinės organizacijos sekretorius ir komunistai neturi glaudaus ryšio su masėmis.

Priežastis to esanti ta, kad blogai organizuotas vidujinis partijos darbas, partiniai susirinkimai pravedami nereguliariai, neplaningai, nesvarstomi partijos eilių augimo klausimai, silpnai vykstąs partinis organizacijų vadovavimas komjaunimo organizacijoms. Autorius išvardina keletą priežasčių, kodėl kompartija Lietuvoje katastrofiškai neauga, tiesiog vegetuoja, tačiau jo išvardintos priežastys yra neesminės. Jei drg. Bermanui ir pavyktų pašalinti suminėtas kliūtis, vis tiek kompartija Lietuvoje nedidės.

Tikrosios priežastys komunistų partijos bankroto Lietuvoje yra kitos:

1. Lietuvių tauta, ypač darbininkija, neapkenčia diktatūrinės, biauriai išnaudojančios ir mulkinančios tautą partijos, kuri yra kumunistų, nemėgsta nedemokratinės, totalitarinės svetimos lietuvių dvasiai ir kultūrai valdymo sistemos, įvedusios žiauriausią vergiją ir visų žmogaus laisvių atėmimą.

2. Komunistų partija neturi jokios atramos masėse ir nepavyksta užmegsti kad ir silpnučio ryšio su liaudimi. Taigi ir pačios kompartijos valdymas neina iš masių, bet yra primestas iš viršaus savanaudiškos komunistinių parazitų grupės ir yra ne kas kita, kaip šlykštus liaudies prievartavimas. Kad partija su masėmis neturi ryšio, patvirtina ir straipsnio autorius.

3. Lietuvos komunistų partija, kurios 70% sudaro ne lietuviai, bet rusai, žydai, gudai ir lenkai, labai sunkiai įsileidžia į savo tarpą lietuvį komunistą, kad kompartija nesulietuvėtų ir nepradėtų tvarkyti Lietuvos reikalų tautiškai lietuviško komunizmo principais, kas gal bent truputį sumažintų ekonominių gėrybių iš Lietuvos į Rusiją išgabenimą ir prigabentų rusų į Lietuvą sauvaliavimą.

RADVILIŠKIO GELEŽINKELIO LINIJĄ VALDO VIEN TIK RUSAI.

" Radviliškio kelio distancijos viršininkas Tiškovas, mazgo partinio komiteto sekretorius Baklanovas, vietinio komiteto pirmininkas drg. Aleksiejevas.

TARYBINĖS ĮSTAIGOS BIUROKRATIŠKOS, ETATAI IŠPUSTI.

" Atskirose mūsų valstybinio aparato grandyse tebėra įsisukęs sau lizdą biurokratizmas, neatsakingos pažiūros į darbą. Dažnai nenoras rimtai organizuoti tos ar kitos įstaigos darbuotojų darbo veda į etatų išpūtimą. Yra pas mus komunistų - tarybinių įstaigų vadovų, kurie stengiasi didinti etatus, bet maža rūpinasi tuo, kad racionaliau būtų išnaudotas tarnautojų laikas, sustiprintas drausmingumas, pasiektas maksimalis kiekvieno darbuotojo darbo efektingumas. Nėra ko slėpti, mūsų tarybinėse įstaigose yra "darbuotojų", kurie tvarkingai ateina ir išeina, bet savo tarnybiniu laiku nedirba reikiamo darbo. Imkime kad ir tokį daugelio įstaigų darbo trukdymą, kaip nuolatinis posėdžiavimas. Neretai pirminės partinės organizacijos nekreipia dėmesio į rimtus įstaigų darbo trūkumus, nesignalizuoja atitinkamiems partijos organams."

Karo metu sugriauta Lietuvos pramonė. /Iš valst.plano komisijos pirm. M.Šumausko pranešimo LTSR Aukšč. Tarybos VI sesijoje/: "Priešas sunaikino mūsų miestus bei kaimus, nukankino ir nusivarė į vergovę daugiau kaip pusę milijono Lietuvos gyventojų, padarė didžiulius nuostolius žemės ūkiui, sugriovė krašto pramonę. Visiškai sugriauti buvo cukraus fabrikas Marijampolėje, stambiausias Lietuvoje mėsos kombinatas Kaune, stambiausios metalo apdirbimo gamyklos "Metalas" ir "Pergalė" kaune, tekstilės fabrikai "Drobė", "Bostonas", avalynės bei gumos fabrikai " Batas", "Guma", "Inkaras" ir daugelis kitų įmonių. Smarkiai sužalotos buvo tokios stambios įmonės, kaip Klaipėdos celiuliozės - popieriaus kombinatas ir superfosfato fabrikas Klaipėdoje. Be šių, sužalotų ir išvestų iš rikiuotės įmonių daugiau kaip 200 krašto įmonių priešas sugriovė variklius, elektros motorus ir kitus įrengimus. Stambiausios elektros stotys Vilniuje ir Kaune priešo buvo susprogdintos.

Didelė žala buvo padaryta respublikos gyvenamųjų namų ir komunaliniam ūkiui. Buvo sunaikinti didelių miestų vandentiekio įrengimai ir įtaisymai. Respublikos sostinėje Vilniuje sugriauta apie 50% viso gyvenamo ploto. Ištisa eilė miestų, kaip Raseiniai, Vilkaviškis buvo visai sugriauti. Priešas sunaikino arba išgabeno visą respublikos automobilių parką, jų tarpe daugiau, kaip 350 autobusų."

KIEK TONŲ SVIESTO BOLŠEVIKAI atėmė iš Lietuvos ūkininkų. "1946 m. respublikos pieno pramonė turi duoti 6.100 tonų sviesto, t.y. 3,6 kartų daugiau, negu 1945 m." Pagal patiektus"drg" J.Čygo duomenis bolševikai iš Lietuvos išplėšė 1945 m. 1.694,4 tonas sviesto.

PAKRIKIMAS TARYBINĖSE MINISTERIJOSE: vogimai ir blogas vadovavimas. /Iš LTSR Finansų m-rio A.Drobnio pranešimo Aukšč.Tarybos sesijoje/. "Dėl eilės Ministerijų ir Vyriausiųjų Valdybų nepatenkinamo darbo neįplaukė žymi dalis pajamų. Mėsos ir pieno, Vietinės pramonės, Maisto ir lengvosios pramonės m-jų bei kitų žinybų, įmonių ir organizacijų vadovai nepakankamai kovoja dėl ūkinės apyskaitos įvedimo ir finansinės drausmės sustiprinimo bei neužtikrino teisingos apyskaitos organizavimo, kas sudarė sąlygas neūkiškumui ir vogimams. Mėsos ir Pieno Pramonės m-jos "Maisto" vyriausios Valdybos įmonės, užuot davusios 720.000 rb. pelno, turėjo 2105000 rb. nuostolių. Vietinės Pramonės ir Prekybos m-se bei buv. tarybinių ūkių liaudies komisariate, malūnų treste ir Vilniaus tabako fabrike būna iššaikvojimų ir grobstymą."

Jau prikalta daugel plieno,
Ateis tokia dėl jų diena.
Antanas Stæzdelis.

.....

Ne taip skamba akmenėliai
Patkavom daužyti,
Kaip vaitoja mūsų broliai,
Šiaurėn nuvaryti.

Ne taip staugia platus plentas
Gniaužtas dilžonais,
Kaip vaitoja mūsų žemė
Po svetimais ponais.

Ne taip puola drėgnas rūkas,
Kai dienelė švinta
Kaip gausingai mūsų brolių
Ašarėlės krinta.
.....

Antanas Baranauskas.

LIETUVOS NUOSTOLIAI PASKUTINIAME KARE. Neutrali ir nedalyvavusi paskutiniame kare Lietuva turėjo šiuos nuostolius:

Krituisių ... 30.000 žm. Ištremtų ... 80.000.
Užmuštų ...250.000 žm. Tautos turto sunaikinta ...80%.
/ "Lietuvių Balsas"/.

LIETUVIŲ NAIKINIMAS. Rusų kontroliuojama spauda skelbia, kad vokiečių okupacijos metu okupantai nužudė Lietuvoje 600.000 žmonių.

Minkaitis "Amerikoje" rašo, kad antrasis okupantas-bolševikai, kurie giriasi "išvadavę" Lietuvą ir jos liaudį iš Smetonos ir vokiečių priespaudos, lietuvių tautos kūnui yra padarę nemažesnę skriaudą. Nekalbant jau apie moralinį terorą, vartojamą bolševikų prieš lietuvių tautą, jų prasikaltimas taip pat yra milžiniškas:

1941 m. bolševikai ištremė 50.000 ir nužudė 10.000 lietuvių,
1944 m. " " " "100.000 ir " " 40.000 " " ,
1945 m. " " " " 80.000 ir " " 20.000 " " ,
1946 m. " " " " 60.000 ir " " 8.000 " " .

Iš viso ištremta į Rusiją 290.000 ir nužudyta 78.000 lietuvių.

LIETUVIAI GENEROLAI SOVIETŲ KARIUOMENĖJE. Tarnauja rusų kariuomenėje ir šiuo metu gyvena Maskvoje šie lietuviai generolai: Urbšas, Vitkauskas, Mažeika, Karvelis ir Čepas.

BOLŠVIKAI KEIČIA TAKTIKĄ. Kaip žinome, pirmosios okupacijos metu iš Rusijos buvo atsiųstą į Lietuvą keli vagonai arbūzų. Dabr, matyti, arbūzų jau pristiga, ar bolševikų galvosena pasikeitė, nes Lietuvai padovanoti rusiškų šventųjų kaulai. Kaip praneša "The New York Times","tėvas" Stalinas nutarė padovanoti Lietuvos respublikai XII amž. rusų šventųjų: Antano, Jono ir Eustachijaus kaulus. Šių trijų rusų kaulai lėktuvu pervežti iš Maskvos į Vilnių, kur jie ir pasiliks.

Popai kviečia lietuvius dvasininkus lenktyniauti./New York/ Vilniaus radio žiniomis Minsko pravoslavų vadovybė pradėjo studijuoti trumpąjį VKP/b/ istorijos kursą / komunistų-bolševikų partijos istoriją/ ir kviečia lenktynių lietuvius dvasininkus, kas greičiau ir geriau išmoks. /Komentarai nereikalingi-Red./.

L I E T U V I A I I Š E I V I J O J E .

AMERIKOS LIETUVIŲ KATALIKŲ kongresas, įvykęs š.m. spalių 20-21 dd. priėmė daug reikšmingų ir svarbių rezoliucijų, kurių aktualesnes čia cituojame iš LAIC biuletenio:

TAIKOS PAGRINDAI:

Amerikos Lietuvių Katalikų Kongresas tvirtai tiki pagrindinius krikščioniškos moralės ir teisingumo principus žmonių ir tautų santykiuose, kurie yra pagrįsti t.t. neatskiriamomis teisėmis ir pareigomis. Šitie principai aiškiai nusakyti Amerikos Nepriklausomybės Deklaracijoje ir, antrojo Pasaulinio Karo metu, 1940 m. liepos 23 d. deklaracijoje, Atlanto Chartery, Keturiose Laisvėse, prezidento Trumano Dvylikoje punktų ir JTO Statuto įžangoje.

Pažadas laikytis šių principų paskatino Europos tautas vesti pogrindyje išsilaisvinimo karą ir sužadino JAV, Britų Sujungtos Karalystės ir kitų Demokratijų ginkluotų pajėgų bei visuomenės nepalaužiamą valią fašizmo ir priespaudos jėgoms nugaleti.

Tačiau nugaletojų koalicija ir Rusija tik labai mažai iš šių principų bei pažadų įgyvendino.

Daliai anksčiau buvusių laisvų ir nepriklausomų tautų atimta suverenitetas arba jos pateko į Rusijos vergiją.

Demokratijos nepajėgė sulaikyti to blogio, kuris buvo įvykdytas su lend-lease ir UNRRA pagalba. Nugaletojos Jungtinės Tautos faktiškai perleido savo prerogatyvas pasaulinio masto sprendimuose "Trims Didžiosioms", "Keturioms Didžiosioms", "Penkioms Didžiosioms" galybėms, kurios, savo ruožtu, buvo redukuotos iki bejėgiškimo, Sovietų Sąjungai, tam vienintėliam agresyviam ir besiplečiančiam nariui, neatsakingai naudojant veto teisę.

Didžiosioms Demokratijoms nepavyko įgyvendinti savo individualinės ir kolektyvinės atsakomybės ir išpildyti jų duotus pažadus "išlaisvintoms" Europos tautoms. Jos sukniubo pagundose ir sulaužė teisingumo principus, spręsdamos krikščioniškų Europos tautų likimą. Nusilenkdamos militaristinės Rusijos diktatui, Demokratijos laikinai atidavė į vergiją ir priespaudą Europos tautas į rytus nuo Potsamo-Hamburgo-Triesto "geležinės užtvaros". Jos remia Sovietų Rusijos ir "satelitinių" režimų vietinių gyventojų masinio trėmimo, deportacijos ir kalinimo politiką. Oficialiuose politiniuose pareiškimuose palaipsniui nyksta apeliacijos į Atlanto Charterį. Jo vietoj remiamasi JT Charteriu, stengiantis nesuminėti paralyžuojančios veto galybės, kuri immobilizuoja bet kokią efektyvią akciją realizuojant JT Charterio principus.

Gerai žinodami karo meto principus ir pokarinio laiko praktiką, ALK Kongresas užgiria tokią Amerikos užsienio politiką, kuri yra nustatyta 1940 m. liepos 23 d. Valstybės Dep-to pareiškime, Atlanto Chartery, Prezidento Trumano 12-je punktų, ir naujausiuose Valst. Sekretoriaus Byrnes politinių principų deklaracijose ir nutaria:

1. Prašyti Prezidentą, Valst. Sekretorių ir JV Kongreso narius, kad jie efektyviai suderintų praktinę užsienio politiką su pripažintais principais ir specifiniais iškilmingais pareiškimais, būtent su: Valst. Dep-to liepos 23 d. deklaracija, Atlanto Charteriu, Trumano 12 punktų, įvadu į JTO Statutą, Yaltos ir kitomis deklaracijomis, padarytomis "išlaisvintoms" Europos tautoms.
2. Prašyti Prezidentą ir Valst. Sekretorių, kad jie pradėtų praktinius žygius atstatyti suverenumui ir nesuvaržytai vidaus laisvei Sovietų dominuojamuose drauge kariavusiuose, "neutraliuose" ir draugiškuose kraštuose -

Lenkijoj, Čekoslovakijoj, Jugoslavijoj, L i e t u v o j, Latvijoj, Estijoj ir Suomijoj - a.reikalaujant tuoj atitraukti Sovietų okupacinę kariuomenę, komunistinės partijos aparatą ir policijos pajėgas ir b. jei šios tautos pageidautų, išplėsti priežiūros kontrolę, kad užtikrintų rinkimų laisvę.

3. Pareikšti simpatijų ir moralinę paramą pavergtoms ir laisvę mylinčioms krikščioniškoms Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Ukrainos, Jugoslavijos ir kitų kraštų tautoms, kurios yra rusų pavergtos arba yra komunistų mažumos valdomos teroru.

TARPTAUTINĖ TREMTINIŲ PROBLEMA.

Įvade pasisakoma prieš UNRRAos, IRO ir JTO ekonom. ir social. Tarybos nusistatymą pirmoj eilėj tremtinius repatrijuoti ir tik antroj - parūpinti jiems naujas gyvenimo vietas, o taip pat prieš šių organizacijų pareigūnų vartojamas neleistinas priemones tremtinių atžvilgiu, nes šios priemonės " à priori vienintelį sveiką problemos sprendimą: atstatyti laisvas ir nepriklausomas tremtinių tėvynes". Toliau rezoliucijoj sakoma:

" Šitie pasiūlymai ignoruoja tremtinių teisę ir JTO pareigą reikalauti, kad būtų išpildyti karo metu duoti pasižadėjimai, būtent: Atlanto Charteris, Deklaracija "išlaisvintoms" Europos tautoms, įvadas į JTO deklarac., Prezidento Trumano 12 punktų ir t.t.

"Šitie pasiūlymai rūpestingai vengia diskutuoti tremtinių atsiradimo priežastį, būtent, tai, kad Sovietų Sąjunga grobuoniškai okupavo anksčiau buvusias laisvas tautas.

Šitie pasiūlymai nenori pažvelgti tiesai į akis, jog tremtinių problema pasiliks iki tol, kol kai kurioms krikščioniškoms tautoms bus paneigtos ~~kaikas~~ žmogiškos teisės ir nebūs išpildyti karo meto pažadai, ir taip ilgai, kol bus tokių vietų, į kurias laisvės ištroškę žmonės galės bėgti nuo priespaudos.

Šitie pasiūlymai traktuoja tremtinius, kaip beteisius ir be balso vergus.

Dėl to ALK Kongresas kreipiasi į Prezidentą, Valstybės Sekretorių ir JV delegatus įvairiose JTO Tarybose ir Komisijose, prašydamas persvarstyti tremtinių problemą bei ją arčiau pažinti ir imtis iniciatyvos, kad pašalintų šios problemos šaknis ir priežastis.

Toliau, ALK Kongresas kreipiasi į JAV Kongresą prašydamas patvirtinti Amerikos tradicinius laisvės, teisingumo ir bet kokios rūšies tironijai pasipriešinimo principus, atmetant pritaikymą projektų, kuriais būtų numatomas moralinis teroras, neleistina įtaka ar priverstinos arbitrarinės metodės kontakte su tremtiniais tarptautiniu mąstu.

Iki bus atstatyta laisvė ir suverenumas tų kraštų, iš kurių tremtiniai yra kilę, ALK Kongresas kreipiasi į JAV ir kitų JT vyriausybes, kad jos, vaduodamosi teisingumo ir krikščioniškos moralės principais, parūpintų tremtiniams laikiną prieglaudą.

Šis kongresas mano, jog būtų praktiška paskirti dalį Vokietijos, pvz., Reino kraštą, kame būtų Lietuviai, latviai, estai ir kt. tremtiniai apgyvendinti kompaktine mase, suteikiant jiems savivaldos teises, laisvę turėti pelningą užsiėmimą ir pagalbą įsikuriant.

Be čia pacituotų, ALK kongresas yra priėmęs rezoliuciją, smerkiančią kai kurių pareigūnų netinkamą ir neleistiną elgesį su tremtiniais ir siūlančią įvairius būdus šiam svarbiam reikalui sutvarkyti; rezol., kurioje iškeliami bolševikų nežmoniškas elgesys okupuotose valstybėse ir prašoma nepripažinti kvislinginių bolševikinių vyriausybių, toliau kitoj rezoliucijoj reikalaujama teismo rusų karo nusikaltėliams, reikalaujama, kad Baltijos valstybių atstovai būtų įsileisti į įvairias komisijas ir kad tik šių kraštų legalūs atstovai galėtų sudaryti įvairias sutartis ir t.t.

TREMTYE

ŠVEDIJA.

PIRMASIS LIETUVIŲ DRAUGIJOS ŠVEDIJOJE ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS. 1947 m. sausio 5 d. įvyks pirmasis L.D.Š. atstovų suvažiavimas. Draugijos skyriai siunčia nuo 5 narių po vieną atstovą. Suvažiavime bus priimti Draugijos įstatai ir išrinkti centriniai organai, dėl to ir tolimesnių skyrių atstovų atsilankymas labai pageidaujamas. Apie suvažiavimo vietą ir laiką bus pranešta skyriams vėliau.

NAUJAS BALF'O ŠALPOS KOMITETAS ŠVEDIJOJE. Balf'o Valdyba patvirtino išrinktą Balf'o Komitetą šios sudėties: Ign.Kazlauskas, Jokūbas Kregždė, S.Petrauskas, V.Vileišis ir Alg.Vokietaitis. Pirmsis K-to posėdis įvyks gruodžio 15 d., 14 val. Komiteto nariai pasiskirstys pareigomis ir aptars tolimesnį lietuvių pabėgėlių reikalą.

BALF'O ĮGALIOTINIO ŠVEDIJOJE PRANEŠIMAS. Kai kurie šelpiamieji teiraujasi, dėl ko jie dar nėra gavę pašalpos už gruodį. Priežastis yra ta, kad mėnesio pradžioje turėjome per mažą pinigų ir jų išteko tik tokiems asmenims, kurie vien išpašalpos gyvena bei stipendininkams. Neužilgo bus gauta nauja pinigų siunta, ir visi pašalpos negavę, ją gaus.

Blogiau yra su sausio mėn. mokėjimu, nes BALF'as nežada sausio mėn. pinigų atsiųsti. Galima bus gauti pinigų tik vasario mėn., bent tokios informacijos šiuo metu yra atėjusios iš Amerikos.

LIETUVIŠKOS SPAUDOS PLATINIMO REIKALU. Lietuvių Dr.Šved.Valdyba gauna namažai įvairių Amerikoj išeinančių laikraščių. Kas įstatutiečių norėtų gauti pasiskaityti, malonėkite apie tai pranešti Draugijos sekretoriui ir prisiųsti pinigų pašto išlaidoms.

PADĖKA "PRAGIEDRULIŲ" RĖMĖJAMS. Lietuvių Draugija Švedijoje nuoširdžiai dėkoja visiems aukojusiems "Pragiedrulių" leidimui. Tos aukos labai padėjo "Pragiedruliams" išsilaikyti.

AUSTRIJA.

LIETUVIAI TREMTINIAI AUSTRIJOJE. Teisininkas Vytautas Dambrava įsigijo Insbruko u-te daktaro laipsnį už diseratacija "Administracinio teismo pagrindai". Savo darbą jis dedikavo "Mano motinai Sibire".

Pianistas Kuprevičius austrų spaudoje vertinamas, kaip vienas iš geriausių pianistų. Insbruko valst.operoj vyriausiose rolėse dainuoja lietuvis baritonas Paulius Rutenis. Jis ypač gerai užsirekomendavo "Trubaduro". Krepšininkai išsikovojo pirmąją vietą. Austrų spauda gerai atsiliepia apie lietuvius dailininkus Šepetį ir Valių. Prof.K.Buinevičius Insbruke laikomas medicinos garsenybe. Jis dažnai skaito paskaitas Insbruko universitete. Austrų visuomenė mėgsta lietuvius tremtinius ir piktinasi valdžios politika tremtinių atžvilgiu.

Neseniai Austrijoj lankėsi kardinolas Sapieha. Per iškilmingą priėmimą Insbruke jis pareiškė esąs lietuvių kilmės. Po to visa austrų spauda rašė, kad Insbruką aplankė lietuvis kardinolas.

Netrūksta Austrijos pabėgėliams ir vaggo; blogiausia yra su maistu, nes pvz., liepos mėn. suaugęs žmogus gaudavo per dieną: 258 gr duonos, 13 gr mėsos, 13 gr. riebalų, 9 gr sūrio, cukraus visai negavo; taigi iš viso apie 850 kalorijų./ Paprastai gi skaičiuojama, jog suaugęs žmogus, dirbąs lengvą darbą, turi gauti mažiausia 2.400 kalorijų per dieną/.

VOKIETIJA.

LIETUVIŲ ŽURNALISTŲ TREMTINIŲ SĄJUNGOS VALDYBĄ sudaro: Dr.Pajaujis-pirmininkas, Al.Merkelis - I vicepirm., Vaidelys - II vicepirm., Urbonas-iždininkas, Obuolėnas - generalinis sekretorius, Cicėnas, Blazas, Bražiulis ir Kardelis - nariai. Į garbės teismą išrinkti: Dr.S.Yla, V.Oškinis, Mockus ir V.Alseika.

APIE TREMTINIŲ VOKIETIJOJE "VALYMĄ". Štai ką apie tą "valymą" rašo vienas tremtinis:" Mūsų ir kitų stovyklose cina "valymas". Amerikiečių karišKių komisija daro atranką ir meta žmones išstovyklos. Išmestuosius susodina į mašinas ir veža į vokiečių lagerius, vadinasi, atiduoda "karo kaltininkus" vokiečiams. O tie "karo kaltininkai" yra tokie: 70 metų senutė, senelis, vaikai, žmona ir t.t. Vyrą išmeta, šeimą palieka, vieną 15 m.gimnazistą ir gimnazistę išmeta. Vienu žodžiu, tik šeimas suardo!

Šitas "valymas" veikia tremtinių nervus ir jau taip sunkų gyvenimą daro nepakenčiamu. Iš Dillingeno stovyklos pašalinti 165 lietuviai, iš Memmingeno - 122, suaugę lietuviai, neskaitant vaikų ir kt. Memmingeno lietuvių bendruomenė dėl šitokio amerikiečių elgesio, solidarizuodama išvežtiesiems, paskelbė dviejų dienų badu streiką.

LIETUVIAI NEGRĮŽTA Į SOVIETŲ "ROJŲ". UNRRAos biuletenyje patiekiama statistika kiek išvietintų asmenų yra jau sugrįžę į savo tėvynes iš amerik. zonos Vokietijoje ir Austrijoje. Iš viso grąžinta 2.758.318 asmenų. Iš jų priverstinai: rusų - 1.042.421, prancūzų - 593.254, belgų ir liuksemburgiečių - 149.210, olandų - 135.570, norvegų - 2.911, danų - 2402, italų - 341.000, vengrų - 88.604, rumunų - 9.191, bulgarų - 334, čekų - 35.860, jugoslavų - 65.869 ir kitų tautybių - 83.003. Savanoriškai sugrįžo: lenkų - 197.752, latvių - 1349, estų - 465, o lietuvių tik 238 asmenys.

Anglija.

"Išeivių Draugo" pranešimu į Angliją atvyko iš Vokietijos trys grupės pabaltiečių moterų, kurios ten dirbs ligoninėse. Pirmoje grupėje buvo 14 lietuvių, antroje grupėje - 12 ir trečioje, kuri atvyko į Angliją lapkričio 2 d., 19 lietuvių. Jas visas londoniečiai lietuviai nuoširdžiai priėmė, davė įvairių paaiškinimų, adresų. Ypač daug nuoširdumo atvykusioms parodė Manchesterio lietuvės, kurios kantriai laukė kelias valandas, kad galėtų pasimatyti su savo tautietėmis ir su jomis pasikalbėti. Toks jų malonus pasiryžimas net nustebino pareigūnus, ir vienas pasakė, kad tur būt tarp lietuvių turi būti didelis tautinis ryšys, kad jos yra taip užsispyrusios susitikti savo tautietes, kurių jos net nepažįsta.

Likviduotame lenkų 2-me korpuse buvo apie tūkstantis lietuvių, kurie, neturėdami atskiro lietuviško dalinio, stojo į lenkų kariuomenę, norėdami su ginklu rankoje prisidėti prie bendro priešo nugalėjimo. Didžioji jų dalis dabar atsirado Didž.Britanijoje. Jie stengiasi užmegzti ryšius su seniau čia gyvenančiais lietuviais ir prisidėti savo darbu prie savo tėvynės išlaisvinimo.

LIETUVIŠKAS ELEMENTAS RYTŲ PRŪSIJOJ NAIKINAMAS. Rytų Prūsija dabar yra apgyvendinama rusais iš Sibiro ir Ukrainos arba lenkais iš anapus Curzono linijos. Senieji lietuviški vietovardžiai pakeičiami rusiškais bei lenkiškais. Anksčiau čia gyvenę lietuviai išvyti drauge su vokiečiais, o tie, kurie pasiliko, neturi jokios nuosavybės ir atlieka priverstinus darbus darbo batalijonuose. / Žinia paimta iš "Overseas News Agency" korespondento raporto./.

Į V A I R I O S Ž I N I O S .

LAKE SUCCESS, N.Y., lapkr.30 d. - Jungtinių Tautų Organizacija šiandie paprašyta atstatyti ir apsaugoti žmogiškas teises ir pagrindines laisves lietuvių, kurie šiuo metu gyvena rusų okupacijoje. Šitas prašymas yra memorandume, adresuotame Generaliniam Sekretoriui Trygve Lie, ir pasirašytas prof. Mykolo Krupavičiaus, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Pirmininko.

Sovietų Sąjunga nerespektuojanti lietuvių teisių ir "negailestigai ir sistemingai eina prie to, kad išnaikintų visą lietuvių tautą", sakoma memorandume.

Dėl to prof. Krupavičius prašo p.Lie įrašyti šį klausimą į Visuotino Susirinkimo dienotvarkę arba pavesti jį svarstyti Ekonominei ir Socialinei Tarybai.

"New York Times"

LIETUVIŲ TREMTINIŲ GRUPĖ KREIPIASI Į JTO PRAŠYDAMA PAGALBOS.

Sakoma, jog rusai pasiuntė į darbo stovyklas ir uždarė į kalėjimus 115.000 žmonių.

LAKE SUCCESS, N.Y., lapkr. 30. - Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, kuris nori išlaisvinti Lietuvą iš po rusų valdžios, kreipėsi šiandie į JTO, prašydamas atidaryti diskusijas Visuotiname Susirinkime arba Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje, tikslu apsaugoti žmogiškas lietuvių teises, kurie dabar yra rusų valdomi.

Tokį prašymą P.Žadeikis, Lietuvos Ministeris Washingtone, įteikė Trygve Lie, JTO Generaliniam Sekretoriui. Jame tvirtinama, kad nuo Lietuvos inkorporacijos į Sovietų Sąjungą, rusai deportavo apie 115.000 lietuvių į darbo stovyklas ir kalėjimus, esančius Europos Rusijoj ir Sibire.

" New York Herald Tribune", 1946.12.1 d.

LAKE SUCCESS, N.Y., lapkr. 30./ U.P./. LIETUVIŲ GRUPĖ PRAŠO SUSTABDYTI RAUDONĄSIAS DEPORTACIJAS. - V.L.I.Komitetas šiandie pakartotinai kreipėsi į JTO, prašydamas sustabdyti " gaudymą prievarta ir deportaciją lietuvių į sovietų sąjungą".

" Maskvos vyriausybės elgesys sovietų okupuotoje Lietuvoje aiškiausiai prieštarauja tarptautiniams pasižadėjimams, kuriuos ji yra padariusi, pasirašydama JT Charterį," pareiškia Komitetas.

"The Washington Post" iš 1946.12.1 d.

LIETUVIAI TREMTINIAI PRAŠO MŪSŲ PAGALBOS.

Washingtonas, lapkričio 27 d. /NC/ - Skubus šaukimas "pagalbos, teisingumo ir laisvės kenčiančiai lietuvių tautai" nukreiptas "į visą krikščionišką pasaulį" deklaracijoje, kuri yra pasirašyta ištremime esančių Lietuvos Krikščionių Demokratų Partijos vadų.

Kreipdamiesi į visus krikščionis partijos lyderiai prašo pagalbos "vardu mūsų krikščioniškos tautos, vardu visų tautų, kurios taip pat kenčia, kaip ir mes". Rašte sakoma: " Neleiskite mums žūti savo tylėjimu, nes būna atsitikimų, kada tylėjimas prilygsta bendradarbiavimui. Mes žinome, kad galime pasitikėti jumis, jūsų krikščionišku solidarumu, jūsų teisingumo supratimu." Protestuodami prieš " teroro režimą", kurį Sovietai įvedė " kardu ir ugnimi", Krikščionių Dem.Part. vadai prašo visas krikščioniškąsias tautas " padėti mums atgauti mūsų tėvynę su pagalba jūsų giliai krikščioniško ir humaniško įsitikinimo". Jie priduria:" Padėkite mums nugalėti antplūdį blogo, kuris užtvindė mūsų šalį, ir grąžinti į savo tėvynę visus tuos, kurie ginkluota jėga arba teroru buvo iš jos išvyti."

TREMTINIŲ DRAUGAI IR PRIEŠAI./Iš laiško iš Amerikos/. Lapkričio 11 d. patekau į JTO trečiosios komisijos / ekonominės ir humanitarinės/ posėdį, kur ėjo smarkios diskusijos dėl tremtinių ir pabėgėlių statuso ir jų tolimesnės ateities. Ukrainiečių, gudų ir jugoslavų atstovai smarkiai puolė tremtinius, apšaukdami juos banditais, fašistais ir jų /atseit tų, kurie kalbėjo/ šeimų ir vaikų žudikais. Tokią pat terminologiją prieš porą dienų kalbėjo Višinskis. Juos reikią kuogreičiausiai repatrijuoti į savo kraštus ir atiduoti į teisingumo rankas. Jei dabar tremtiniai negrįžta, tai kalti esą anglosaksai, kurie leidžia juos fašistams kurstyti ir nesistengia atrinkti karo nusikaltėlių. O reikią tik išimti tuos karo nusikaltėlius ir visi tremtiniai tuojau sugrįš. Žinma, reikią, kad tremtinių sąrašus kontroliuotų tie kraštai, iš kurių kilę tremtiniai ir pabėgėliai.

Tremtinius gražiai gynė anglų atstovas ir Amerikos delegatė ponia Roosveltienė. Puikiai laikėsi graikas. Dominikos bei Argentinos atstovai pasiūlė savo svetingumą ir prieglaudą. Ypač puikiai kalbėjo Argentinos atstovas apie teisę gyventi ir teisę apsispręsti. Bendrai, kitų kraštų atstovai kurių čia kalbėjo visa eilė, pasisakė prieš bet kokią prievartą grąžinant tremtinius į jų kilmės kraštus."

RUSAI RUOŠĖSI OKUPUOTI PABALTIJĮ JAU 1939 M. VASARĄ. Buvęs Prancūzijos premjeras DALADIER parlamente pareiškė, kad rusai jau seniai siekė okupuoti Pabaltiją. Jie jau 1939 m. birželio 2 d. pareikalavo, kad Anglija ir Prancūzija leistų Rusijai "apsaugoti" Pabaltės valstybes, o 1939 m liepos 4 d. pareikalavo, kad Anglija ir Prancūzija nesipriešintų raudonajai armijai įžengti į Pabaltiją. Visa tai jiems tada neišdegė, dėl to netrukus Molotovas susitarė su vokiečiais ir okupavo Pabaltiją.

BRIUSELIO LAIKRAŠTIS " Europe-Amerique" paskelbė Niurnbergo teisme iškilusį Hitlerio su Stalinu susitarimą dėl Lietuvos. Laikraštis iškelia didelę bolševikų veidmainystę, nes rusai, vos tik mėnesiui praslinkus po Lietuvos "nupirkimo", t.y. spalių 11 d., vėl pasirašė su Lietuva sutartį, kuria pasižada: " Sovietų vyriausybė garantuoja Lietuvos saugumą bei jos suverenumo nepažeidžiamumą. Tas pats laikraštis toliau cituoja Molotovo kalbą, pasakytą Vyr. Soviete: " Pradėti karą su hitlerizmu yra kriminalas: šitokis karas jokiu būdu nepateisinamas... Yra beprasmiška, net kriminalas vesti karą hitlerizmo sunaikinimui pridengiant tat neteisinga kovos už demokratiją skraiste!

"IŠEIVIŲ DRAUGAS" rašo: " Sovietų valdžia neleidžia iš užsienio jokios pagalbos Lietuvai. Net Tarpt.Raud.Kryžius negali veikti bei padėti Lietuvos gyventojams.

Lietuvoj dalis vyrų vengia atlikti karinę prievolę sovietų ijoj: bėga į miškus ir prisideda prie slaptos veiklos.

Mokyklose tikybos mokymas yra panaikintas, katalikų spauda uždrausta. Naujų kunigų ruošimas yra negalimas. Veikia tik kai kurios bažnyčios, kad pavaizdavus " Bažnyčios laisvę".

LIETUVAI GELBĖTI VAJUS. Lietuvos išlaisvinimo bylai įeinant į rimtą ir gal jau lemiamą fazę Amerikos Lietuvių Taryba savo metiniame suvažiavime nutarė pradėti Lietuvai gelbėti vajų. Per pirmąjį pusmetį užsimota surinkti bent ketvirtį mil. dolerių. Čikagos Lietuvių Taryba pirmoji paskyrė šiam reikalui 4.000 dol. ir rengiasi surinkti dar 50.000 dol., o gal ir daugiau.

LIETUVIŠKOS MOKYKLOS BRAZILIJOJE. Sao Paulo šiais mokslo metais veikia 4 liet. mokyklos su 1.000 mokinių. 3 mokyklas išlaiko seserys pranciškonės ir vieną - Lietuvių Sąjunga Brazilijoj.

TAUTŲ ORGANIZACIJOS SUVAŽIAVIMAS Nwe Yorke prieš Kalėdas žada užbaigti savo darbus. Kai kurie delegatai išvažinėja jau prieš gruodžio 15 d. Jų tarpe Molotovas ir Bevinas. Žiniomis iš suvažiavimui artimų sluoksnių šį kartą pasiekta žymių rezultatų. Daugiausia susidomėjimo sukelia veto teisė ir nusiginklavimo klausimas. Spaudos žiniomis atsiradę suvažiavimo darbų tvarkoj ne atsitiktinai. Mažosios valstybės norėjusios pulti veto teisę. Joms pavyko sumobilizuoti suvažiavime žymią daugumą tai teisei panaikinti. Bet ta teisė, kaip yra žinoma, sudaro sąlygą Sovietų Sąjungos dalyvavimui Tautų Organizacijoje. Usa ir D.Britanija, norėdamos prilaikyti sovietus šioje organizacijoje, parėmė sovietų užsispyrimą prieš veto teisės klausimo pagrindinį svarstymą. Patys Sovietai, siekdami nukreipti dėmesį nuo veto teisės, iškėlė suvažiavime visuotino nusiginklavimo klausimą. Tas klausimas mažosioms valstybėms yra taip pat labai svarbus. Dėl to dėl veto teisės klausimo, kuriuo visi "didieji" pasidarė vieningi, ilgiau nesiginčyta. Čia pasitenkinta komisija, kuri tik tiksliau nustatys veto panaudojimo atvejus. Visas dėmesys dabar nukreiptas į nusiginklavimo debatus.

Sovietų pasiūlymu buvo numatytas reikalavimas panaikinti atomines bombas. Iš to Amerikos spauda darė išvadą, kad sovietai savo atominės bombos dar neturi. Bet tas reikalavimas iš anglų ir USA pusės buvo atremtas kontrolės reikalavimu. Ir britų ir USA atstovai pareiškė, kad jie sveikina sovietų pasiūlymą, bet nenorėtų antrą kartą padaryti klaidą, nusiginkluodami vienašališkai. Jie reikalavo tarptautinės kontrolės visoms ginkluotoms valstybių pajėgoms, tiek esančioms svetur, tiek namie. Tada Sovietai pasiūlė, kad ta kontrolė būtų Saugumo Taryboje. Bet Saugumo Taryboje didžiosios valstybės turi veto teisę. Dėl to Sovietai galėtų tos Tarybos žygius bet kada sustabdyti. Per tai kilo ilgi ir sunkūs ginčai su sovietų delegatais dėl veto teisės kontrolėje. Pagaliau ir sovietai padarė šiokių tokių nuolaidų.

Gruodžio 12 d. buvo priimta rezoliucija, kad Saugumo Taryba sušauks tam tikrą nusiginklavimo konferenciją. Tuo pačiu tas klausimas, galima sakyti atidėtas ilgam laikui. Iš Tautų Sąjungos praktikos yra žinoma, ką nusiginklavimo konferencija gali duoti.

Graikijos skundas prieš Jugoslaviją, Bulgariją ir Albaniją už ginkluotų būrių siuntimą per sieną į Graikiją pradėtas svarstyti Saugumo Taryboje gruodžio 12 d. Graikijos min. pirmininkas pareiškė, kad šiaurės Graikijoje tikrumoje jau vykstąs karas, esą daug užmuštų ir sužeistų. Iš to susidarąs pavojus ir bendrai taikai.

Kadangi ginkluoti būriai siunčiami su sovietų žinia, o su jais kovojama, gaunant paramą iš Anglijos ir Amerikos, tai saugumo taryboje gali kilti sunkių ginčų.

Didžiųjų valstybių užs. reikalų ministerių taryba paskutiniu laiku turėjo įtempto darbo. Bet USA ir britų delegatams užėmus griežtą poziciją, Molotovas padarė visą eilę nusileidimų. Dėl to New Yorke susitarta kuone visais ginčytinais klausimais, liečiančiais taikos sutarčių su Vokietijos satelitais sudarymą, būtent:

1. išspręstas Triesto uosto likimas,
2. nustatytas laisvas plaukiojimas Dunojaus upe,
3. susitarta dėl karo nuostolių atlyginimo,
4. nustatyti taikos sutarčių tekstai su Italija, Suomija, Vengrija, Rumunija ir Bulgarija,
5. susitarta dėl procedūros Vokietijos klausimui svarstyti. Dėl to politikoje jaučiamas žymus atoslūgis.

IR IRANO REIKALUOSE ATOSLŪGIS. Irane buvo susidariusi labai rimta padėtis po to, kai sovietai užprotestavo prieš kariuomenės įvedimą į "autonominę" Azarbeidžano provinciją, o Irano vyriausybė to protesto nepaisė. Visai nelauktai ir čia sovietai staiga pakeitė savo nusistatymą. Azarbeidžano komunistai staiga kapituliavo, ir tas visas reikalas užsibaigė. Tokią staigią permainą vieni aiškina tuo, kad sovietai supratę, jog Teheraną paremš britai ir amerikiečiai, ir kad dėl to gręsia karas , jeigu jie įsimaišytų, o kiti tvirtina, kad visas Azarbeidžano komunistų sukeltas triukšmas buvęs sukeltas tik užmaskuoti slaptam Irano vyriausybės susitarimui su Maskva dėl žibalo koncesijų šiaurės Irane.

STALINAS paskutiniu laiku / jau nuo lapkričio pradžios/ viešame gyvenime nesirodo. Spaudoje pasklido žinios, kad jis sergąs, o jį pavaduojąs Ždanovas.

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS paskutiniu laiku turėjo sunkumų su anglia kasių streiku. Sustreikavo valdžios kasyklose 400.000 darbininkų. Dėl to kilo sunkumų geležinkeliams ir miestams. Vyriausybė iškėlė streiko vadui bylą teisme ir teismo sprendimu streikininkai turi sumokėti 3,5 milijonų dolerių baudos už neteisėtą streiko paskelbimą. Po to darbininkai grįžo į darbą.

DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE tebevyksta derybos su Indijos atstovais dėl santikių su metropolija. Britų vyriausybė buvo pasiūliusi Indijai visišką nepriklausomybę. Bet indų kongreso partija negali susitarti su indais mahometonais dėl valdžios sudarymo. Tarp vienų ir kitų kilo įvairiose vietose susirėmimai, kuriuose per 4.000 žmonių užmušta ir per 1.000 sužeista.

PRANCŪZIJOJE ėjo ilgos partijų derybos dėl ministerio pirmininko vietos po paskutinių rinkimų. Tą vietą norėjo gauti komunistai, bet jų vadas Thorez parlamente nesurinko reikiamos daugumos. Taip pat ir krikščionių-republikonų vadas Bidault nepraėjo. Pagaliau socialistų Blum'as gavo 575 iš 590 balsų. Tačiau manoma, jog dėl kilusių tarp partijų nesutarimų jam būsią nelengva sudaryti vyriausybę. Kiekvienu atveju tikimasi, kad Bidault pasiliks užsienių reikalų ministeriu ir naujoje vyriausybėje.

IŠRASTI GINKLAI BAISESNI UŽ ATOMINĘ BOMBĄ. Svarstant JTO komisijoje sovietų pasiūlytą nusiginklavimo projektą, sovietai vis akcentavo atominę bombą, kaip baisią naikinimo priemonę. Į tai britų atstovas Showcross pareiškė, kad šiandie yra jau ginklų, nepalyginti baisesnių už atominę bombą; jų veikimas bent 600 kartų stipresnis, dėl to esą atominė bomba bercikalo taip linksniuojama. Manoma, kad šis britų atstovo pareiškimas nemaža prisidėjo prie to, kad konferencija greitu tempu pasiekė visos eilės susitarimų.

TRUMPAS PRANEŠIMAS. Šiame numeryje gerb. skaitytojas pasiges žinių iš Vilniaus radio. Jų šį kartą nededame, nes pranešama tik apie įvairias seolenktynes rinkimų į LTSR Aukščiausiąją Tarybą garbei. Rinkimai turį įvykti 1947 m. vasario 9 d.

P R A G I E D R U L I A I

Leidžia: Lietuvių Draugija Švedijoje
Redaguoja: Redakcinė Kolegija.

Redakcijos adresas:

J.Lingis, Hälsingegat.20, 5tr.
Stockholm.

ALp(LKA)3333
1946, Nr.3

LIETUVIU DRAUGIJA ŠVEDIJOJE

92. 364327